Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадуьйла 1923 шера дениз ● ЕРА, 12 АПРЕЛЬ, 1979 ШУ. ● № 44 (5820). ● Мах 2 кепек.

Художникна В. ВИКТОРОВА плакат. «Плакат» цхьа издательство. ТАСС фотохроника.

ЦХЬОАЛАГІЧА МАЙНА НАКЪАДОЛХАШ

Советски халкъа баккха-дика озалаг а хиина діалеттад хІара цІейна къахьегаме дина толамаш доккхаш накъадухилга.

ХьатІадоагІаш да Цхьоалагіа май — дунен халкъашта юкъера къахьегамхой барт-цхьоагІон Ди. Гергахкоачаш летт В. И. Ленин вань 109 шу дуза ди, хьалхара коммунистически субботник хиина 60 шу дизара, вай Даьхен халкъа боахам дегІабоалабара хьалхара яхе шера наин тІалйцача дена 60 шу дизара дена денош.

Цу дерригача цІейнта кийчлуш советски халкъа политически къахьегамен хьинар айденнад, цхьа заводашка, фабрикашка, промыслашка, колхозашка, совхозашка, къахьегачи ерригача коллективашна шерра ларйай производственни планаш тІанйна социалистически декхараш толаме кхоачашдара, цу цІейнта даха ма доагтІара накъадахара дукха делаю социалистически яхь.

Дукха ха йоаццаш газете тІа кхоа техай Грозненски ацетонови завода коллективо дІайолаль 1 Майна даха ма доагтІара накъадахара шерра социалистически яхь йоархаара инициатива. Завода коллективо лаьрхІад Майна хьалхарча къахьегама вахте а этта 22 апреле — В. И. Ленин вейча дийнахьа дена 109 шу дузаш товарни продукци арахецара бІть бетта план кхоачашъе. Апрела планал совгІа 150 эзар сома боарам болаш тайп-тайпара продукци арахеца. Къахьегама оасарие лакхъяра план бІть бетта итоген 3 процент тІехкхоачашъе.

Республика беррига къахьегамхой тІахьайлаб В. И. Ленин вань ди, коммунистически субботник, Цхьоалагіа май дениклйча къахьегама толамашца белгалдахара.

Из патриотически болам хьаллаьцаб Наурски ГІ. Ахриева цІерагІча заводен Грозненски швейни объединенни коллективаша.

КПСС обкома бюрос цу коллективашна дІаделадь мехка гІуллакх къобйах а дь, парте горкомашка, райкомашка, облсовпроф, ВЛКСМ обком, юкъьенцара партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка дІахаргйла вай дунен халкъайте юкъарча къахьегамхой цІейна даха ма доагтІара накъадахара Майна хьалхара социалистически яхь хІара къахьегача коллективе шерра йоаржае, апрела беттен пятилетка дьоалагІча шера производственни задани тІакйна социалистически декхараш тІехкхоачашделга ІалашІе.

Укх деношка республика къахьегача коллективаша доахача толамаша тешавеш хьагойт хьахха латтачар дІадоладаьр республике чІоагтІа хьаллаьцалга. Балха тІа доаккхий толамаш доах мехкдаьтта доахараша, бурув тохара балхаш дераша. Республика кхашка сиздаь деш да бІаьстан балхаш. Дикка кийчо еш латт 21 апреле хургдолча Ленински коммунистически субботника.

Социалистически яхь лелаьча хьалхарча ханашка цІакхха а хиина хІана сайна дукха баккха-дика патриотически починаш. Республикерча заводаш болча нахе хьинаре хьаллаьцай москвичаша дІайолаль «Дикала пятилеткана — боккхой техаш!» яха почин, «ХІаране лаьха дикал йолаш болх баргара — коллективо лакха эффективность йолаш къахьегарга!» яха ленинградский инициатива, «ТІехьа буспраш боацаш бе болх!» яхача даьхагІа ростовчанаша бу болх.

Цу дерригие а хьехьош Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой парте XXV съезда решенеш кхоачашъяра шоай ниэи хьинари ца кходеш болх бе кийча болга, производства эффективности балха диканн дійр шоай хертера дейнар цар лерхІилга.

Республика промышленносте 102,1 процент кхоачашъяьй продукци махкала лакхара укх шера хьалхарча квартала план. Из план кхоачаш ца еш цхьа предприяти цара йисаяц.

Из иштта дале а, карагІдьошначах тоьлаш а боІе йиш яц. ХІара къахьегача коллективе йолаш я вайда йканза йола торонаш. БІарчча республика хьалйцача цхьоалагіча квартале кхоачашъяьяц кирпичаш, хьакибетона конструкцешин деталаш, чухьдахьа дукхаду ялата бараш, тийга ла хІамаш, кондитерски хІамаш, йий арахецара планаш.

Балха ха ваьха йоаяра чотах хІара шера ара цахецаш юе 12 — 13 млн. сома мехала продукци.

ХІаьа, Майна хьалхара социалистически яхь шерра яьржача хана, боккха лоархІам болаш да хІара цехе, хІара бригаде, наха болх беш йола хІара участке гІулакхаш иштта лех хІара дена партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш хьоашм хилар. Дикка болх бер ший ханахьа ховстане а во болх бето из во бара бакьан тахка а деза.

ВІалла гешт де шегаргдац, ерригача коллектива болх тІехьатетташ, къахьегама дисциплина телхаш бараш. Коллективе боазаш хила безд производство хьалхе датташ, балхах дог лаьаш бараш сайна болх тесса беш, прогулаш еш, дисциплина телхаш, ха зехйа йоаеш бараш а.

«Станока тІа латтача, кхай тІа е чертежни стола тІа къахьегача хІаране хоаттаьда шийга, оасарегІа, дикагІа болх бара, материалий кхов бара, ховлета ха ца йоаяра дерригa а дьаддй-хьагІ ал», — аьнад КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя новкъоста Л. И. Брежнева гор. Москва Бауманска хорхашкий округа харжархочта хьайхьаша къамаьл деш.

Тахан къаьстта чІоагІа уйла тІадахайта езаш дешаш да уж.

ХІаране ма балха волча оттаь планаш, тІакйна социалистически декхараш кхоачашдар хургда дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой барт-цхьоагІон Денна даха ма доагтІара накъадахара доал, вай хьамсара Даьхе гІадьогаргйола совгІат.

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома II-гІа пленум

ХЬАЙБАЙ БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦА

10 апреле г. Грозне КПСС Нохч-ГІалгІай обкома шолагІа пленум хилар, цига дийцар «КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенешкен г. Москвал Бауманскин округа харжархошта хьалхашка къамаьл дета хана КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя нов. Л. И. Брежнева ена дача рекомендацешкен хьежжа дулхи кхьйола хьайбай продукташи дукхагІа яьара е пачхьалкхенга йоххара а хьакъехьара дош». Пленуме доклад йир КПСС обкома секретара Д. Г. Завгаева. Цо аьлар, вай республика къахьегамхоша, беррига советски наха е санна, чІоагІа раьза хиина тІанйиар гор. Москвал Бауманскин округа харжархошта хьалхашка КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл е хІаьта иштта СССР Лаккхехьарча Совете хоржамаш дара итогаш е. Массане а цхьатарра коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тІехьа кхаж тассарца советски наха нердача шоаьца хьакьекхар шоаш парте гІулакха тешаме хилар. XXV съезде парте белгалбаьча политически наькъах боарам боацдаш чІоагІа тешаш беннен по бодза хьоабалбеша хилар.

Вай парте вахаре Іалашьнате лоархІаме моттиг дІалоац КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша, боахама организацеша, вай мехка беррига къахьегамхоша чаьхдаха дезача практически гІулакхий кица бола программа оттаьча КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенеша.

Юкъарча гІулакха юкъе шоашнара доагтІаш доле дела ловц Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша а.

ДІахо докладчика дийцар республике юрта боахам, къаьстта а хьайбай боахам, дегІабоалабара дешаш. Областной партийни организацие култалца белгталара толамаш даьхад. Укх тІеххьарча кхаь шера пачхьалкхенга хьайбай продукци йоххара план кхоачашъяьй юрташерча къахьегамхоша, кІеззг-дукха тоаденад фермай белла дІахала хьокхамаш.

Цхьабакъда хьайбай продуктам яхара боарам, укх кийчьяра объемаш тахан эшарашка хьежача кхоачаш беш ац. Дерригa хьокхамаш бІарчча хьалйцача дий дела а, гетзера во лел цхьа бІагІча районий, колхозий, совхозий боал. Деш дола къамаьл, этара хьалха, пятилетка кхаь шера план дула даьккараш кийчдараш кхоачаш ца яьча Малгобекски, Гудермесски, Сунженски, Советски районий хьакъехьа да.

Хьалхашка эттача гІулакхаш, аьлар дІахо докладчика, партийни, советски, боахама органаш декхарийла я дулх, шура кхьйола хьайбай продукташ дукхагІа яхара дакъа укх шерре е дийнахьа дІахьалкхашкахьа дала вІаштІехьдаргдола гІулакхаш чаьхдаха. Дукха ха йоаццаш йоххьанцарча партийни организацешка, фермай, колхозий, совхозий коллективашка хиначча собранешка кхы эр а хьагучадаьхад кхоачашъяьни торонаш. Кийчъяьча мероприятешка лаьрхІад укх шера дулх 39 эзар тоннага кхоачаш, е 9,2 процент дукхагІа даьхха. Йовккхаш йола шура 112 эзар тоннага, фуаш — 105 миллионага дІакхоачаде лаьрхІад.

Партийни боахамен органаша иштта чаьхдаха кийчдаьд республика промышлени, гІишлоьяра, общественни кхечаи предприятей гІоне долча боахамашка хьайбай продукташ йоахийта вІаштІехьдаккхара тІадерадаь гІулакхаш а.

Республике хьайбай боахам дегІабоалабара гІулакха лоархІеме дакъа кхоач доакъарий чІоагІа бала хьадига. Укх тІеххьарча 2—3 шера белггалара болх баьб республике доакъараш дукхагІеа дІйагІен дахара. ХІаьта а фермашта эшача боареме хилац уж. Сунженски, Шалински, цхьайолча кхыча районий дукха боахамаш шерра шера Іан кІал долх хьайбашта кхоачам балла доакъараш хургдоацалга шоашта хоашахьа а.

Доакъар даккхара гІулакх тІехьадисара нерттера балхашца да юртбоахама культурай хьувкъам лоха хилар. дІадувча лаьттай структура кхоачамбоацараш хилар, ноацашк деьгІенаши баьца къе хилар, царцара балой кхоачаш болаш ца хилар, доакъар даккхарен кийчдарен балхашта нерда техника сов мелла юкъехьар.

Дика опыт я Шелковской района «Коминтерн» яхача колхозе. Укх массехк шера боахаме болх беш я доакъар доала механизировании отряд, транспортни отряд, доакъарийна гранулированни еш йола йоаххе цех юкъе а йолаш йола доакъара бІарчча комплекс. Комплекса мукъагІа да 400 гектар хий дехка лаьтташ. ХІара шера лакха хьувкъам кхебу цар тІа. 1978 шера нхи эзар тоннa совгІа рационагІа хила ма доагтІара дола гранулирован доакъараш даьхад. Доакъараш Іалашдара гІулакх шо къаьстта вІаштІехьдаккхар бахьан долаш хьайбашта мел эш доакъараш Іалашду колхозо, толаме кхоачашъю хьайбай продукци хьхараи кийчъярей планаш.

Доакъара культурай хьувкъам дикка лакабе, кхашка уж дІаяйсъяра структура нердалкха йоагІа. Доакъарашта юкъе йиза моттиг дІалаца еза алатейна, силосе, мошача доакъарийна (Йистедоалар 2-ча агІо тІа).

(Йистедоалар 2-ча агІо тІа).

ТАХАН — КОСМОНАВТИКА ДИ

Дахка хургдолаш историена юкъе дахад Советий Мехкн гражданин Ю. А. Гагарин эттара хьалха космически арешка вахи ди — 1961 шера 12 апрель. Дукха хІинаш карагІдьяхийд Советски Союзо космос Іомалрен дарерлаярех дІаьтье. СССР Пачхьалкхен герб тІалатташ хиинай луноходаши беттача тІехьавлехьарча нагІоши Венера тІарех даька суртеш эттара хьалхад. Лаьтта хьал- [illegible]

«Салют» яхача станцеш тІа дукха ха йоалхаш кхиаь беш советски космонавташа деларо хьайййлай дукхача беттаца, хьиметтел ветранаш е лакхахи хуцаа а хуцеш орбитальни комплексаш лелара йола версипнонаш. Цхьа шу совгІа йолча хана программагІа болх беш хилар «Салют-6» — «Союз» яхача орбитальни Іилман комплексаца. Цу юкъа станце тІа болх беш хилар ялх экспедици — кхаь дукхаь ха йоаккхаши ялх дІа я кха цхьайоагІаши. Цу хана иштта кемаш вІашагІхоттар, тІайлар лах имйташ тІаболаши даь мукъ ккухьалха дола космически кема, кемаш вІашагІ а къаьстадь юка вІашагІхоттар, йоаза космосе саг араваьле хилар.

Цу дерригена хьахьехар чоалхенегІа дарех дола Іилман-техническа декхараш кхоачашделга Іалашдаь йолча дай-мехка космически техника лакха боарш. Коммунистически партеи Советски пачхьалкхенан Іилма-техническа прогрес сихъяра хаддаккха йоакхо еш хиларе торо хулийт дай-мехка космонавтикага кхы а шерагІа мий горизонташ хьеллa. «Салют-6» яха станци кхаьба йолча юкъа Венерага хьа урагІа дахийтад кхаь космически кема, шерлагІен кхы а иттаж «Космос» яха спутникаш, лаьттана гарга гІолла гІулакх деш йола кхы тайпа аппараташ.

Космически арешка тахнарах хьахиилараша Іалашьяте чІоагІа гІулакх ду Іилма, техника, халкъа боахама деррига доакъош дегІадоаладара. Советски тохкамхоша шоай мел кхоачар ду Веселлин йоаз гІерташ. «Союз» яхача кемашца дунен халкъашта юкъерча экипажаша кхаь баро ерригача адамленна маьлагІйола космосе Іилман тохкамаш дара даьхьа нерда этак хьайбаьлай.

«Космонавтика Ди» оттадаьд дунен тІа эттара хьалха саг космосе вахар деадеш 1962 шера 9 апрелерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагІа, хІаьта хІара шера 12 апреле дез а ду из. Дунен халкъашта юкъерча авиационни федерацо решенегІа из ди дезду авиацен космонавтикин Дерригдунен ди санна.

КОСМОСЕ — ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЭКИПАЖ

ТАСС ХОАМ

1979 шера 10 апреле москвски хІанах 20 сахьата 34 минота ала Советски Союзе сигала дахийтад «Союз-33» яха космически кема.

Космически кема лехкаш я дунен халкъашта юкъера экипаж: кема командир шоаза Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт Рукавишников Николай космонавт-тохкамхо, Болгаре Халкъа Республике гражданин Иванов Георгий.

«Союз-33» яхача кема кхаь бара программагІа лаьрхІад «Салют-6» — «Союз-32» яхача орбитальни комплексах «Союз-33» яха кема дІахоттеи 1979 шера 25 феврале дена Лаьттела генахьарча орбите болх беш болча космонавташа Ляховци Рюминци цхьана тохкамаш а экспериментеш а ен.

«Салют-6» яхача станце тІа нерттера экипажо кхаь беш болча хана цул нна ремонтно-восстановительни балхаш даьд. «Прогресс-5» яхача мукъ ккухьача автоматически кемица цига дІайихьай космонавтий вахаран балхаш эше [illegible] оборудоване, кхы тІа а дІайихьай Іилман аппаратура, цу даьтье — цхьана советско-болгарски тохкамаш экспериментеш яра эшараш а йолаш.

«Союз-33» яха кема урагІдахийтар — из маьшара дахара гІулакха «Интеркосмос» яхача цхьана гІулакхаш лелара программагІа социалистически мехкашка космически арешка деш дола тохкамаш дІахо дахьар да. Цу программагІа хьежжа «Салют-6» — «Союз» яхача советски Іилма-тохкама комплекса тІа 1978 шера социалистически мехкий космонавташца дийна а лоацах толаме цхьана экспериментеш яьй.

Советски Союзен Болгаре Халкъа Республикан гражданин цхьана «Союз-33» яхача советски кемаца космосе бахийтаре нердача тайпара тешал ду социалистически содружества мехкий Іилма-техническа интеграци толаме кхоачашъеш хилара.

«Союз-33» яхача кема бортовой системаш нертгІа болх беш я, космонавташ Рукавишников Иванов могашчьярца ба. Экипажо оттаьча программагІа болх беш я.

«Союз-33» яхача кема командир Рукавишников Николай Николаевич

Шоаза Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт Рукавишников Николай Николаевич ваьв 1932 шера 18 сентябре город Томске.

1957 шера Н. Н. Рукавишникова чакхъяьккхай Московски инженерно-физически институт, из чакхъяьккхачул тІехьагІа конструкторски бюро болх баьб, цига гІайтта лелача аппаратий автоматически кулгаца лехкачеи управление системашта проектировани еш, уж кийчъеш, хьаси хиннав.

1967 шера Н. Н. Рукавишников дІаязваьв космонавтий отряде, лехкаш йолча космически аппараташ тІа болх бе кийчвара йола бІарчча курс чакхъяьккхай.

Н. Н. Рукавишников — 1970 шера дениз Советски Союза Коммунистически парте член ва.

Шийи хьалхара космически никъ баьб цо 1971 шера апреле «Союз-10» яхача кемаца.

1974 шера «Союз-16» яхача кема бортинженер волаш шоазагІа космически никъ беш хиннав из.

Н. Н. Рукавишников «Интеркосмос» яхача лехкаш кемаш леладара йолча программагІа дунен халкъашта юкъерча экипажа составе кийчвь ва.

«Союз-33» яхача кема космонавт-тохкамхо Иванов Георгий Иванов

Болгаре Халкъа Республика гражданин инженер-майор Иванов Георгий Иванов ваьв 1940 шера 2 июне город Ловече.

1958 шера юкъера школа чакхъяьккхай цо. ХІаьта 1964 шера — Беньковский Георге цІерагІа Лаккхера халкъа тІема-фе училище, цига цунна деннад летчика-инженера диплом. Училище чакхъяьккхачул тІехьагІа Болгарски халкъа эскара авиационни доакъошца гІулакх деш хиннав звеной командира эскадрилья командира волаш. ЦхьоалагІча класса тІема летчика говзал йолаш ва.

Иванов Георгий Иванов — 1968 шера дениз Болгарски Коммунистически парте член.

Болгарски халкъа эскаре цІена гІулакх дарах пунна еннай медалаш.

1978 шера марте дина волавеннав Г. И. Иванов Ю. А. Гагарина цІерагІча космонавташ кийчбеча центре «Интеркосмос» яхача программагІа лехкача кемаца космически никъ бара кийчвена. «Союз» яхача лехкача кемаш «Салют» яхача орбитальни станцеи программагІа дейнара бІарчча курс чакхъяьккхай цо.

ССР Министрий Совете

СССР Министрий Совето сацам баьб 1979 шера 28 апрелера саІоІаш дола ди шоатта дендара 30 апрелерча оршот денга даккха.

6—10 АПРЕЛЕ РЕСПУБЛИКЕРЧА ШУРИЙ ФЕРМАШКА БАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ

Районаш	1978 ш.	Дийнахьа хьалл [illegible] шура (кг) 1979 ш. — хьалхара кхо дийнахьа	Дийнахьа хьалл [illegible] шура (кг) 1979 ш. — отчетни кхо дийнахьа	Товарность (процент)	[illegible]
Наурски	6,8	7,4	7,5	79	39
Шелковски	7,1	6,9	7,9	84	52
Гудермесски	6,7	6,2	6,1	68	53
Грозненски	6,0	5,9	5,9	78	50
Назрановски	4,8	5,8	5,8	75	60
Сунженски	5,8	5,4	5,4	78	63
Надтеречни	6,2	5,4	5,8	74	57
Ачхой-Мартановски	5,0	5,0	5,3	83	47
Урус-Мартановски	5,1	5,2	5,2	79	36
Малгобекски	5,3	5,1	5,0	77	34
Шалински	5,6	5,5	4,7	79	23

21 апреле — Ерригсоюзни коммунистически СУББОТНИК

Ленински шоаттдийнахьа беррига советски нах а санна къахьега лерхІаш да тхо, — аьлар музыкальни училища директора Л. В. Брайловска. — Тха бер производственни боахам бац, цудухьа массала а санна тха декхар — тхоашта йийкъа хьаенича моттигашка лостамаш дела. Иштта, тха цІенъе езаш я Терешкова Валентинайн Дзержинскин цІерагІа йола улицаш. ИогІа езача га дІайоаІаш, тротуараш, наькъаш цІендеш, бордюрашта, гаьнашта кІир етташ хургба дешархой. Цул совгІа, тхоай общежитешка, учебни корпусе, ков-карта цІендеш, тоадеш, эшаш бола лостам беш хургда тхо. Цу гІулакхе лаьрхІа вІашагІъелла штаб я. Эшаш долча хІамай Іалашо яь.

21 апреле училищера дешархоша, цхьоагІо йолаш ара а баьна, дика кхоачашдертда шоашта хьалхашка латта декхар.

Бек АБАДИЕВ.

— Нохч-ГІалгІайчен беррига къахьегамхой а санна, лаьрхІа кийчо еш ба МагІалбинерча «Кавказ» яхача компай совхоза къахьегамхой Ерригсоюзни коммунистически субботнике болх бе, — йоах боахама экономиста Залгиева Вера Ивановнас. — Хьалххеьа оттаьча мероприятешца лаьрхІача бесса, В. И. Ленин ваь 109 шу дузача дийнахьа совхоза балха араверга 650 гарга саг: болхлой, гІулакхера нах, инженерно-технически болхлой.

БІаьстан кхашнара а кхоний бешамашкара а балхаш хІана сихденад боахаме. Субботник долча дийнахьа а хургба механизатораш, хьайбаш лелдераш шоай массазарча балхаш тІа. Цу дийнахьа дІайийнача хІамашта эшаш дола Іуиал дерда кхаш леладераша, 2500 тайп-тайпара га дІайогІаргья, ков-карта боагІаш бола лостам бергба.

Субботнике даьккхача ахчах пятилетка фонде хьоладергда 1400 сом.

Д. ХАКИМОВ.

Планал совгІа

СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода коллективо товарни продукци арахецара квартала план 101,9 процент кхоачашъеш а еш, планагІа лаьрхІачул совгІа арахийцад 850 эзар сом мах бола продукци. Заводе ерригa арахецача продукцех пачхьалкхен дика ла Знак йолаш кийчъяьр 76,7 процент я. Сохка хьалхарча квартале арахийцачул 5,2 процент дукхагІа продукци арахийцай заводе болхлоша укх шера цу юкъа.

Социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Прохоров Николай Иванович нерте латтача полиэтилен арахецача цеха коллектив. Цо кхаь бетта заданел совгІа бІаь тонн тІехдика полиэтилен арахийцад.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома II-гӀа пленум

ХЬАЙБАЙ БОАХАМ ДЕГӀАБОАЛАБАРА ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦА

(ДӀахьедоалар. Доалор 1-ча оагӀо тӀа).

лаьрхӀа дӀаюча хьакхӀаша. Цу культуро лург а я, тешаме яла а еза хӀара гектара тӀара ялатий 45 центнерали мошача доакъара 250 центнерали кӀезигагӀа йоалаш. ДукхагӀа хилийта деза доакъара корнеплодаш дӀаюаш дола лаьтташ. Цхьайолча районашка бокъо йоацаш кӀезигъяй тхий дехкача лаьттай хӀара гектара тӀара 100—120 центнерага кхаччалца луш йола люцерна, клевер санна йола, цкъа дӀайийча дукхача шерашка тӀаювла маьхера баьцаш. Лаьтташ дукхагӀа дӀакъоастаданза даргдац дукхача шерашка тӀаювла бобови баьцаш дӀаера. Укх шера 45 эзар гектарага дӀакхоачаде деза люцерна дӀаюв лаьтташ, хӀаьта 1978 шера — 50 эзар гектарага.

Доакъараш дукхагӀа дахара гӀулакха доккха дакъа кхоач хьувкъамта диллача маьккхали ялата кхыча културайли эсалагӀа йоацача ялата сорго. Республике сорго дӀаюаш дола лаьтташ 20—25 эзар гектарага дӀакхоачаде деза.

Тахан вайна геттара дика гуш да, доакъарашца белок ца тоъара бахьанагӀа а доакъараш кийчдара даькъе яра проблемаш хьалхашка утташ хилар.

Доакъарашцара белок алсамъяккхара лаьтташ дукхагӀа къоастаде деза ялата-бобови культураш дӀаера, горох дӀаюв лаьтташ 11 эзар гектарага, соя дӀаюв лаьтташ 1000 гектарага дӀакхоачаде а цар хьувкъам лакхбе а беза.

Республика Ӏалама-климатически хьалаша йиш хулийт лаьттах пайда дикагӀа эца а дукхача лаьтташ тӀа шера шин хьувкъам кхебе а.

Масала, дӀадахача шера март бетта Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза 140 гектара тӀа дӀабийра вӀашагӀъэбаь кени горохи, хӀара гектара тӀара даьлар 170 центнер моша доакъар. Из чуийцачул тӀехьагӀа дӀайийнача хьажкӀаша кхы тӀа а хӀара гектара тӀара 200 центнер моша доакъар делар.

Дукхача шерашта лаьрхӀача культурин даьгӀенех йоаккха дегондаьло ю республике, хӀаьта уж хьайра кӀезига рузкъа дӀа а даххйтадац. Цхьайолча моттигашка цу даьгӀенаша дика пайда лу. Массехк шу да опытно - юртбоахама станце, «Лермонтовский» совхозе, Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе цу тайпарча даьгӀенех лерттӀа пайда нйбу. Бакъда, республика бӀарчча хьайнцача цу даьгӀенех пайда ийбара цӀенхашта критика е йоагӀа.

Доакъар кийчдара республике дукха цоаш я. Байцига 250 эзар гектар лоаман даьгӀенаши цоаши я, цар тӀара 6 эзар тонн маьла дарегӀа дола дулх даккха йиш я. Цхьабакъда, Грозненски, Сунженски, Назрановски районий колхозашен совхозашен лоаман даьгӀенашка доажаде аьхки кӀезига хьайбаш дӀаккхувл.

Къаьстта лоархӀам болаш да жа доажаде йиш йолча 100 эзар гектар даьгӀенех пайда эцар. 1976 шера май бетта КПСС обкома бюроси республика Министрий Советои соцам тӀайицабар гарггарча шин-кхаь шера Грозненски, Сунженски, Малгобекски, Назрановски районий боахамашкара жа дулхи тхаи луча фух хилийтара а лоаман даьгӀенашка доажаде йиш хургйолаш хилийтара а хьанъехьа. Цу юкъа ер ма дий аьнна корти болаш даь цхьаккха хӀама дац. Парте Малгобекски горкомо, Сунженски, Назрановски райкомашен горрайисполкомашен, юртбоахама ведомствай кулгалхоша из гӀулакх тесса дитад. ХӀанз из болх тоабе белаш ба. 1980 шера цу цӀераш яхача районашка хьадеш мел дола Ӏоахарий цу тайпарча фух хила деза.

Доакъар даккхара кхоачамех дувцача хана ца хьоахадеш дита йиш яц наькъаштен кхашка дехна хий доагӀача каналаштен йисте ухка дукха лаьтташ, кхьдола пайда ца эцаш ухка лаьтташ. Уж 3 эзар гектар гаргга да. Цу дерригача лаьттан тӀера доакъар дакхха декхарийла да вай.

Доакъар дукхагӀа даккхара йоакха торо я доаньлраш дика хилийтари уж доа ца дайташ лорадари. Дукха колхозашни совхозашн хамал хьалха силос лаьттах йолла а йоллйле ах хӀана дац аьнна доакъар дов. Из цхьаккха дика а да йиш йолаш хӀама дац. Моша йолча хана хьажкӀаш сихха чуйица яха транспорти кхыйола техникеи тоъаш яц яхачар дувцараш кӀал кӀийле йоаца хибараш да.

Доакъар ма могга дукхагӀа Ӏалашдара юртбоахама производства, дулха - шурий промышленноста, общественни кхачан предприятей оттадеж пайда хиле беза.

Хоаш да, хьайбашта боаггӀача тайпара белоки протеини йоалаш дола, лерттӀа кийчдаь доакъар тела дезалга. Бакъда, 1978 шера республика хьайбашта денназ 275 эзар тонн концентрированни доакъар, хӀаьта комбикорм 28 процент мара еннаяц. Из тайпа гӀулакх, аьлар докладчико, дита деза ха тӀехъяьккхай. ХӀара боахаме хилаза аргьяц доакъар кийчдара эша база.

ДӀахо Д. Г. Завгаева белгалдаьккхар, доакъара културaш дукхагӀа яхара колхозхойн совхозий болхлойн материальни поощрени система цхьак кога тӀа ялаза эшалга. Материальни поощрени олга хӀанз талмастта леладу. Партийни, советски, юртбоахама органий кулгалхой, колхозийн совхозийн партийни организацеш лекхарийла я доакъар Ӏалашдара, ерригача моральни материальни тороех ма могга дикагӀа пайда эца а укх шера 190 эзар тоннал кӀезигагӀа йоацаш йол, 70 эзар тонн сенаж, 650 эзар тонн силос, 55 эзар тонн доакъара корнеплодаш, 30 эзар тонн баьца хьоар кийчде а.

Хьайбаш леладерий эгтара сагогагӀа дола декхар да дулх дукхагӀа даккхар. Из проблема къоастаяра вай республике къаьстта доарвӀаме да бежана дулх дукхагӀа даккхар, хӀаьта укх гарггарча шин шера 20 эзар тоннага дӀакхоачаш а даккха деза из.

ДӀачулу хьайбаш дерстагӀа хила деза. ДӀадахача шера колхозашен госхозашен паччахьалкхенна дӀаденнад юкъера дозал 311 килограмм йола 41 эзар бежан. Чулоаттадеш хьайбаш дорстаделга республика дукхагӀдолча боахамашка геттара во леладу. Дулха кхоаба хьайбаш вӀаммгача е специализаци яьза йолча а фермашка, воча хьале леладу. Бакъда, кхьдоли масалаш а да. Хьамцергьа вай «Загорский» совхоза ларда тӀа вӀашагӀъелла чуоттадаь хьайбаш кхоаба Грозненски боахамашта юкъера объединени. Укх массехк шера толаме болх бу цо. Ден-бус хӀара хьайбанна 700 грамм а кхы дукхагӀа а дулх тӀакхет, дулха дӀачулу кӀара бежан 400 килограммал совгӀа дозал долаш да.

Цхьабакъда, Грозненски районе Ӏоаль из маьхе опыт республике шерра дӀайоаржац.

Цхьа система йолаш а вленннойе болх лерттӀа вӀаштӀехьбаьккха а леладе деза дулха кхоабу хьайбаш. Лоаман районий партийни организацеш, колхозийн совхозийн кулгалхой, юрта боахама министерство декхарийла я хьайбаш дебаделга, дукха дуьл лу доахан дукхагӀа хулийтарга вӀаштӀехьдаккха. укх шера хьалхарча ах шера хьайбашта искусственни осеменени елга юкъедоаладе.

Алхха дӀалехкача даьгӀенаш тӀехь бӀарччача шера гӀожача доакъарцех кхоабаба хьайбашта дулх дукха тӀакхетийта йиш хургьяц. Цудухьа шаьрча моттигашка ухка лоаман колхозий лаьтташ вӀашагӀа а теха боахамашта юкъера йоккхий участкаш хьае еза. цига доакъара севооборотaш юкъейоалалра. ТӀаккха хьайбаш бӀарччача шера дикача тайп-тайпарча доакъарашца, цу даькъе концентрированни долчарца а деш, Ӏалашде йиш хургья.

Республике дулх сихха дукхагӀа даккхара кхоачамех цаӀ да хьакхарч кхабар. Укх тӀеххьарча шерашка цу даькъе дикагӀча оагӀорахьа хувцамаш хиннад. 170 эзарнега кхоачаш дукхагӀа хиннай хьакхарч, хӀаьта дулха дӀачулучар дозал 104 килограммага дӀакхаьчад. 1978 шера 9,6 эзар тонн хьакхий дулх даьккхад. ХӀаьта а уж хьонхамаш дика да ала йиш йолаш дац.

ЛерттӀа гӀулакх ца дар, доал во дар бахьан долаш дукхача боахамашка геттара дукха хьакхарч тӀера юал. ХӀанз колхозийн совхозийн мел эшар да хьакхарч леладелга тоадаре. Кхоачам хилла нана хьакхарч хиларо, дукха ца гоаш сийна доакъар хургхиларо торо лу июле—августе дукка хурскаш хилийтара. Ялата культураш чуаца йолаелча массандахьа а йиш хургья хьакхарч сихха йорсае. 1980 шу хьатӀакхоачаш 15 эзар тонн хьакхий дулх даккха йиш я вай.

Дулх дукхагӀа даккхара йоккхий тороаш йолаш да жа леладелга. Из гӀулакх лерттӀа вӀаштӀехьдаккхара даькъе нийсача наькъа тӀа я вай республика. Жа механизированни площадкашка кхоаб, тайп-тайпара дика доакъар а телаш.

Жа леладеча цхьаькха лоархӀаме кхоачам малагӀа ба аьлча, из да Ӏаи замалахьа жа хьалхагӀа дахкаргдола гӀулаш юкъедоаладар. Цо, цкъа - лета торо лу массазарчул цхьа бутт хьалхагӀа на даккийта а кхы тӀа хӀара устагӀана тӀера 5—6 килограмм тха дахка а. ШоалагӀа - лета, дукха Ӏоахарий хьадаьча шера дулха дӀачудала йиш хул, цо шин аргӀанна торо лу Ӏуд юкъе жерч дукхагӀа хилийта а жа леладаре эффективность лакхъе а.

Партийни организацей, боахамий, юртбоахама ведомствай специалистийн кулгалхойн декхар да жа леладечара толацагӀйола опыт дикагӀа Ӏомаир, из массанахьа а юкъеяхьар. ХӀара ферма, колхоза, совхоза, боахамашта юкъерча предприяте коллектива гӀулакх а хинна дӀаотта деза Ӏилманен хьалха латтача практиканен карагӀдаьнар, цул ларда тӀа 1979 шера 6,4 эзар тоннага кхоачаш 1980 шера — 7,4 эзар тоннага кхоачаш устагӀан дулх даккхар дукха.

Укх тӀеххьарча шерашка республике дикка дегӀаденнад коа тӀара оалхазараш леладелга, дукхагӀа доакх дулх, фуаш. Бакъда, цу отраслера хӀанзара хьал хила деззача тайпара да ала йиш йолаш дац: коа тӀарча оалхазарий продуктивность дукхача боахамашка лоха я, фуаш дулхи доаккхилга материальни база дегӀаяларал тӀехьа дусаш да.

«Птицепром» треста, КПСС горкомий райкомий, горрайисполкомий, птицефабрикай, колхозийн совхозийн кулгалхой уйла хӀанз тӀаахийта еза йолаш йола низалаш йиза нараерзаяра. «Западная», «Урус-Мартановская» яхача птицефабрикашта бройлераш хьалкхеергйолаш реконструкци елга сихде деза. укх шера 1 июль тӀаккхачалехьа боабашкий комплекс хьалъяь яккха еза.

Республика хьайбаш леладерашта хьалхашка декхар оттадаьдар 1978 шера шура 111,2 эзар тонн яккха аьнна, хӀаьта яьккхар 105,1 эзар тонн я. Ачхой-Мартановски, Гудермесски, Малгобекски, Надтеречни, Урус-Мартановски, Шалински районий боахамаша кхоачашъяьяц юкъера лаьрхӀача хӀара ӀаттагӀара шура яккхара заданеш.

Хьайбай Ӏулаш тоадара, шинараш, детта доахан хьалкхедара болх хадданза вргабоахаш тоебе беза. Дукха маьке гӀулакхаш ду Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза хьайбаш леладераша. ВӀашагӀъехкай ремонтни шинараши дукхъашха дахка доахани хьалхедара, дахкаш дола доалан леладу, доахан детта лаьрххӀа звеньяш. Шурий ферме лелаеш я къахьегамах алаш далара прогрессивни система.

«Путь к коммунизму» яхача колхоза опытах шерра пайда эца беза кхыча боахамашка. Колхозийн совхозийн партийни организацеш, КПСС горкомаши райкомаши, юртбоахама ведомстваш, облсовпроф декхарийла я республика ерригача колхозашкен совхозашкен из опыт балха юкъе яхьа.

Шура дукхагӀа яккхара доккха дакъа кхоач йолаш йолча специализированни шурий комплексашка. Халахете а, царех дукхаерш хӀанз а доагӀаш дола доахан доацаш я, во болх бу оборудовании механизмашеи, доакъарашца тоъам болаш Ӏалашъяь яц.

Парте горкомашкара, райкомашкара, колхозийн совхозийн партийни организацешкара, юртбоахама ведомствашкара хьадеха деза хьайбаш леладеча хӀара комплекса гӀуланхашка уйла тӀаахийта хьожилга, проектни низалаш сихагӀа караерзаяра, комплексех хьокхаме боахамаш дара даьза даргдоаца практически гӀулакхаш делга.

ЛоархӀамеча декхарех цаӀ — хьайбаш кӀезиг ца далийтар. Цхьайолча районашка дулхи шурех йоаккхилга тӀехьатетт доахан ца тоъаро. Къаьстта воча хьал тӀа да гӀулакхаш Назрановски районе. Укхаза тӀехьарча шин шера совхозашкера хьайбаш 1800 бежана, е 17 процент кӀезигденнад.

Партийни комитеташ, советски органаш, юртбоахама ведомстваш декхарийла я лоацача хана кхоачамбоацараш дӀадаха. 1979 шу хьайбай продукташ дукхагӀа яхара хьадда хувцамаш ду шу хилийта.

Юкъара боахамаш вай мехка хинна а хиннад хург а да хьайбай продукташ телаш дола керттера боахамаш. ХӀаьта а юкъара хьайбай боахам дегӀабоалабара дешаш къестадеш, белгалдир докладчика, вай йоакхо е еза колхозхой, болхлой, гӀулакхерча нах шоай доалахьарча боахамий. Тахан из лоархӀаме хьаст ба кхачан ресурсаш алсамъяхара. Шоай доалахьарча боахамашта хадданза гӀо де деза доакъарашна, къона хьайбаши оалхазараши доккхарца, совгӀа йола продукци йохкара аьттув боза хьалаш хьадарца. Юрта бахача хӀара дезало шин боахаме хьакхарч, оалхазараш, кроликаш леладергйола, бахача нанах дукхагӀчар детта доахан, гагий доахан, жа леладергдола гӀулакхаш де деза.

Хьайбай боахамерча гӀулакхаша хьахьонх цхьайолча районашкен боахамашкен юртбоахама производствана партийни кулгал дар тахан дӀадехарий боарам тӀа доацилга. Цхьайолча горкомашен районашкен мела лелабу наха юкъера организаторски массово-политически болх, колхозийн, совхозийн коллективаш хьалхашка латта декхараш кхоачашдара бахка ма боагтӀара оарцагӀа бахац, кхоачамбоацараш лоа, тӀадиллача гӀулакхах бехктокхам ца хетача кулгалхойнара хьадеха доегӀар хьадехац.

Геттара во да хьайбай фермашка кадрий гӀулакх. Во вӀаштӀехьбаьккхаб машинашца доахан детта операторaш, хьайбай комплексаштен механизировани фермаштен массови профессей кхьбола боллой кийчбара болх.

Фермай коллективай вахара, цар бытовой хьашташ кхоачашдара дукхагӀа уйла е. массово-политически болх дикагӀа бе беза. Бахьа тохкамо хьахьенхад фермай дукха болхлой 1979 шера юртбоахама продукташ дукхагӀа яхара йолча социалистически яхьа условеш, яхье доккхий хьонхамаш доахача производстве хьалха латтарий опыт ца йовзаш болга. Дукхача фермашка йоацаш я гойтара агитаци, молнеш, боевой листокаш арахецац. Уж кхоачамбоацараш ма могга сихагӀа дӀадаханза даргдац, хӀара хьайбай ферма коллективо толаме къахьегаргдоль хьалаш оттаде деза,

Къамаьл чакхдоалаш докладчико аьлар, партийни организацеша, коммунисташа, комсомольнаша, юрта боахама болхлоша, берригача къахьегамхоша КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленуми решенеш, г. Москва Баумански округа хархархой собрание нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлӀара рекомендацеши положенеши вахаре кхоачашъяра шоай деррига низаш тӀадохийтаргхиларах, юртбоахама продукци, къаьстта хьайбай яр дикка дукхагӀа йоакхаргхиларах тешаш болга.

* * *

Пренеша эгара хьалха къамаьл дир парте Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова. Цо белгалдаьккхар, КПСС XXV съездо советски общество дегӀаккхувлара хьайиллача саг цецвоаккхача перспективаша вай халкъа хӀана къахьолдара тӀадерзадаь низаш ӀалашӀите чӀоагӀа алсамдаьхалга.

Парте советски халкъа вахар тоадара дукха еча йоакхон къаьстта доле цӀаьнад цхьа тешал, нах оарцагӀбахара низ бола фактор хилар КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленуми решенеех, советски халкъага парте Центральни Комитето даь хоржамашта хьалхара Кхайкарал, Баумански хоржамий округа хархархошта хьалхашка нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлӀацара установкаши рекомедацеши.

ДӀахо нов. Н. И. Семенова дувц города къахьегамхоша юрта боахам айбеча лоацача даькъах, доакъара база чӀоагӀъеча, хьайбай помещенешта механизаци яра республика колхозаштен совхозаштен деча практически новкъостлах.

Соахка август бетта город Грозне партийно - боахама актив хилар. Цига хьагучадаьхар юрта шефски новкъостал лоаттадара беча балха тӀа дола цӀенхаштта кхоачамбоацараш, боагтӀаш йола мероприятеш тӀайицар. Хаддаьза уж кхоачашъярга хьож тхо парте городской а районни а комитетий бюро заседанешка.

1978 шера республика колхозаштен совхозаштен 1 миллион сома маьла гӀо даьд е 1977 шераца нийсдича шоза гаргга дукхагӀа. Болхлоша, гӀулакхерча наха, студенташа, дешархоша Ӏалаш а даь боахамашка дӀакхачийтад 10 эзар тонн гӀожен мошен доакъар. 17 эзар тонн силоси сенаж чухошаргйола траншеяш яьхай

ДикагӀа болх бе яьннай юрта боахама продукци лоаттаеш йола предприятеш. Ацетонови заводе нана котамашта хьакхарчаштен лоаттаеча концентратий керда ши тайпа арахецилга вӀаштӀехьдаьккхад.

ХӀаьта а шефски новкъостал лоаттадара болх дика лел ала йиш яц. Из тоалургбар цу гӀулакха КПСС обкома отделаша, райкомаша, юртарча районий Советий исполкомаша боагтӀаш бола теркам тӀаухийтаре.

Нохч - ГӀалгӀайчен коа тӀара оалхазараш леладераша, аьлар «Птицепрома» треста директора А. Ж. Джейгова, укх тӀехьарча шерашка кӀезига болх баьбац даькъа интенсификаци еш, из промышленни ларда тӀа доанкхаш. ХӀанз республике арахецача коа тӀарча оалхазаррий продукцех 90 процент яр промышленни ларда тӀа кийчъеш я. Пятилетка кхаь шера «Птицепрома» системе кийчду фуаш 1975 шера 43 миллион хиннача метте 1978 шера 73 миллионага дӀаккхаьчад, дулх — 601 тоннагара 1818 тоннага.

Бакъда, дӀахо дувц оратoро, да хьоахадича даргдац тха балха тӀа дола доккхий кхоачамбоацараш а. Эттара хьалха из да зоотехнически ветеринарии болх ледара латтилга. Из бахьан долаш треста боахамашка 1978 шера доаш дукха коа тӀара оалхазараш къаьстад, цар продуктивность лоха я. Оалхазарий фабрикашка моттигаш хиннай инфекционни лазараш хьоаш.

Нов. Джейгова белгалдаьккхар, оалхазарий продуктивность лакха хилар дукхача даькъе доакъар дика хиларах тийша долга. ХӀаьта Ермолоески заводо кийчду комбинировании доакъар моллагӀа критика а лоаргйолаш да.

Коа тӀара оалхазараш леладелга промышленни ларда тӀа оттадаро дӀадех цу даькъага нердача тайпара хьожилга. Цудухьа оаха дех парте областной комитетагара, республика Министрий Советагара Назрановски техникуме коа тӀарча оалхазарашта лаьрхӀа зоотехникаш кийчбара отделени моллагӀча цхьан профтехучилище коа тӀара оалхазараш леладеча фермашкара оборудовани леларгйола операторош кийчбу отделени хьеллара денага хьаттар.

Къамаьл де доаш лу парте Наурски райкома хьалхарча секретара А. М. Карагичевайна. Укх карарча шера, аьлар цо, тхо гӀерт яхье хьалха латтарий опыт шерра йовркас. Тхоашта хьалхашка декхар оттадаьд оаха хӀара ӀаттагӀара йоаккха шура 3000 килограммага дӀакхоачае. Цо йиш хулийтаргья колхозашкен совхозашкен йоакхаши йохкаши йола шура дикка алсамъяьккха.

Парте райкома бюрос, юкхьанцарча партийни организацеша чакхдаьхача гӀулакхаша аьттув балийтар паччахьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала план 101 процент кхоачашъе. Кхаь бетта юкъера лаьрхӀача хӀара ӀаттагӀара яьккха шура тӀаккхийттай 10 килограмм. ХӀанз дийнахьа буси хӀара ӀаттагӀара 7,6 килограмм шура йоакх. Из республике эгара лакхагӀа болча хьокхамех цаӀ ба.

Белгала болх бу районе дулх доаккхилга алсамданкхара а. Хьайбаш дукхагӀа хулаш латт. Жа 15 эзар тӀакхийттад. хьакхарч шоза гаргга дукхагӀа хиннай, доахан — 11,6 процент. Дулх дохкара кхаь шера план 100 процент кхоачашъяьй.

Фермашка хьахинна уж дика эргалонаш — хьайбай боахам комплексно лелабе даларах хьахиннар. КӀезига теркам тӀаахийтац оаха доакъара база чӀоагӀъяра а, яхаш дувц дӀахо А. М. Карагичевас. Парте райкомо партийни кадраш, боахама кулгалхой дӀаккхетабаьб продукци йохкара план кхоачашъелга санна, доакъар Ӏалашдара заданеш кхоачашъелга а данза даргдоаца гӀулакх хиларах.

Хьайбай боахама деррига доакъош дегӀаккхувлара торонаш тханцига кӀезига яц. Дулха комбинате дӀачутелача хьайбаех дикка дакъа долал лоха долаш гӀийлен хул. Из бахьан долаш мехка хьалха латтача боахамашка йохкачарца нийсъяча оаха дӀалу хӀара сиргӀа 50 — 70 килограмм дозал лохагӀа долаш хул.

Дукха кхоачамбоацараш да хӀанз а Ӏул юхаметтаоттадечен хьайбаш тӀера ца дувлийтара беча балхен. КӀезига хьахул Ӏаьсий. Ӏоахарий хурскаш. Царех дукхаерш йоаш дӀакъаст. боахамий чурча гӀулакхашта дукха дӀавухийт дулх. Дика йоаца продукци дӀателар бахьан долаш боахамашта хьа ца хулаш дус дикка рузкъа.

Трибуна тӀа я Грозненски района «Советская Россия» колхоза доярка З. Д. Джабраилова.

Тха боахамо, аьлар цо, во къахьийтадац 1979 шера хьалхарча квартале. Паччахьалкхенга дулх дохкара план 137 процента шура йохкара — 101 процента кхоачашъяьй. Оаха хьаьар дика доакъара база, цо аьттув балийтар хьайбай продукци йохкара планаш тӀехкхоачашъе.

Оаха, «Советская Россия» колхоза доиркаша, теркам тӀабахийта Ӏомадир нов. Л. И. Брежнева хархархоица вӀашагӀкхийттача хана даь къамаьл. Цу тӀа чӀоагӀа йоакхо е тха, мутӀарерча къахьегамхой. Цудухьа кхы а дикагӀа болх бе. доакхагӀа дола толамаш даха безам боагӀа тха.

Гуракьен Ӏайн аз дийнаьли буси 8 — 9 килограмм шура йоаккхар. ХӀанз леладе аз хьайнцад дукхъашха дахка миннараш. 1979 шера хӀара ӀаттагӀара план 2200 килограмм йолча 3600 килограмм шура яккхара декхар тӀайицад. Партеи правительствои советски халкъа хьал-торо айяра еча йоакхоана юртта жоп дала лаьрхӀад аз.

Доакъара културай хьувкъам лакхбарга, хьайбай фермай продуктивность айярга долхача наькъех дийцар Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза председатела Ю. Я. Зиборова.

Хьайбай боахам дегӀаухилага юхадеттача керттерча кхоачамбоацарех цаӀ да чӀоагӀъенна доакъара база ца хилар, аьлар цо. Вай республике хӀара бежана лаьрхӀа 20 центнерагара 27 центнерга дӀакхоачаш доакъар Ӏалашду, эшар 35 центнерал кӀезигагӀа доацаш хила доагӀача. ХӀаьта теркал ца дича далац вай Ӏалашдеш дола доакъар а йоагӀаш йола белоки протеини йолаш доацилга.

Хьалхарча аргӀанна доакъара струнтурана юкъе люцерна, суданка, сорго-судански гибридаша дукхагӀа моттиг дӀалоацийта Ӏалашданза даргдац.

Колхозе чӀоагӀа теркам тӀаухийт соя кхеяра. Из чӀоагӀа маьхера доакъар да. Кхоачам ба соя цхьа килограмм концентрированни долча доакъара 5—6 килограммана нийсса йолга белгалдаьккхача. Цул совгӀа, мошача соях кийчдаь витаминнобаьций хьоар Ӏалаьмате дика доакъара маьхера башхлонаш йоахаш хул.

Нагахьа санна 1978 шера колхозе 11 гектара тӀа соя дӀайийна хинналле, 1979 шера 82 гектара тӀа кхеергья, хӀаьта 1980 шера цуна лаьрхӀа хьакъоастадергда 200 гектар латтаз

Ю. Я. Зиборова критика йир юртбоахама продукташта заготовка яра еча планирование практикана.

Юртбоахама продукташта заготовка яра планаш хьалха дӀаяхача пятилетке яьча заготовкай анализ, хӀанзарча пятилетке уж дегӀаккхувларо дӀадехараш теркал а деш, оалансовой расчеташи нормативни даннеши ларде а ехкаш уттае йоагӀа.

НГӀАССР Министрий Совето шин хана яьча решенехгӀа тха колхос фуна коартолаш кхею боахам санна чӀоагӀбаьбар, йоах оратора. Колхоза специалисташа бокххача бехитокхамца тӀайицар из гӀулакх. ДӀадахача шерре а 1980 шера оттаьча рубежашга кхаьчаб боахам, коартолаш дӀаюв лаьтташ 500 гектарага дӀакхаьчад, хьахиннай 8 эзар тонн из продукци. Бакъда, 1978 шера республика Министрий Совето керда соцам тӀаэц — «Путь к коммунизму» колхоз баьцадарий фу кхеду боахам а санна чӀоагӀбеш, хӀаьта малав коартолийн баьцадарий фу кхеделга цхьана тарде шин йоацилга ца хоаш.

Парте Шалински района хьалхарча секретара У. А. Исмаилова белгалдаьккхар, шоай района партийни организацеш района совхозий, кхыча юртбоахама предприятей низаш кхайн фермайн продукташ дӀахо дукхагӀа яхарах йохкаран, хӀанз пайда эцанза йола тороаш балха юкъейоалаяра, долаш дела кхоачамбоацараш дӀадахара тӀаахийта гӀертилга.

Районе йолаш я паччахьалкхеп планаши социалистически декхараши кхоачашдеча хӀара шера доккхий толамаш доахаш йола хьайбаш леладерий коллективеш. Эттара хьалха царех я чуоттадаь хьайбаш кхоаба «Шалинский» совхоз, «Южный» совхоза шурий ферма, цхьанцайола кхыяраш. Цунца юртбоахама производстве, къаьстта а хьайбаш леладеча, дукха кхоачамбоацараш, даьза дисараш, пайда эцанза йола тороаш я.

Паччахьалкхенга дохка доахан лоха дозал долаши гӀийлен хилар чӀоагӀа Ӏатхь хьайбай фермай балха. ХӀанз «Шалинский» совхози ларда тӀа районе вӀашагӀъеллай дӀахо кхедергдолен доргстадергдолен боахамашта юкъера предприяти.

Дулх доаккхилга сиха алсамдаккхара хьакхарчи коа тӀара оалхазараши леладелга санна долча сиха дегӀаухача хьайбай боахама доакъой кхоачамех ма могга дикагӀа пайда эца лерхӀ района. Укх карарча шера «Шалинский» соахозе цкъара яххача нана хьакхарчашта тӀехьа хьахургья 4500 хурск.

Тха районе хьайбай боахам дегӀабоалабеча керттерча декхарех цаӀ, йоах дӀахо У. А. Исмаилова, шура дукхагӀа йоаккхилга хилар теркал а деш, оаха белгалара гӀулакхаш чакхдоах деттача доахана продуктивность лаккъяра, цар Ӏул тоадара.

Хьалхашка латта декхарий толамаш кхоачашдара, хьайбай продукци алсамъяккхара, доакъара база чӀоагӀъяра дикка болх бакъа баргбац. Дерригача боахамашта лаьрхӀа доакъара културай структура къоастаяй, хӀаьта ахкан замалахьа хьайбаш дажаяч хаза царна хадданза сийна конвейер хилийтара йола схмаш а оттаьй. ХӀара шурий фермина гонахьа укх шера доакъара лаьрхӀа сеелаш кхеергья. 1979—1980 шерашка доахан Ӏангара дахара доакъар Ӏалашду 11 бригаден звенош вӀашагӀъеллай, царна эшаш йола техникех нахи тӀа а чӀоагӀбеш. Къаьстта терно ертья Ӏалашдеш дола доакъар дика хилийтара.

Къамаьл деш я Наурски района «Россия» колхоза бригадир М. Д. Павлова. КПСС ЦК июльски Пленумо, хоржамашта хьалхарча собране КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлацара хьайоагӀача рекомендацеша дӀадех, йоах цо, юртбоахама производство, къаьстта а хьайбаш леладелта, дӀахо эргадоаккхаш тоаделга.

Хьайбай боахам дегӀаккхувлара, социалистически яхь вӀаштӀехьъяккхара, планаши социалистически декхараши кхоачашделга Ӏалашдара, хьайбай фермай, жа Ӏуй бригадай, къаьст-къаьстача кулгалхойи специалистийн балха хьанъехьара, къахьегамхоашта културно-бытовой хьалаш хьадара дешаш наст-наста дувц партийни собранешка, парткома заседанешка, цеховой партийни организацешка, эшаш дола практически гӀулакхаш белгалдоах.

1978 шу во чакхдаккхаьдар жа леладераша. ХӀара бӀаь жийна тӀехьара хьаьнхебир 110,4 Ӏаьхар.

Тха толамаш дукхдулийтар колхоони производстве хьалха латтараша лакха санхетам а болаш, дог цӀена хьега къа да. Социалистически яхье хьалхле лелаеш ба комбайнер Новоселов Николай Сергеевич, хӀара бӀаь жийна тӀехьа 159 — 147 Ӏаькар кхебаь бокхагӀа бола Ӏуй Ашаханов Саьид, Исаев Ахьъяд. Геттара дика болх беш ба кхо эзар килограмма рубежал тӀехбаьнна доярхаш Лабазанова Хьалимат. Курмахадова Кейпа.

Колхоза бӀарчча хьайцата хьайбай продукци йоахара планех лоархӀаьяле а, къоастаданза дола гӀулакхаши кхоачамбоацараши кхы а дукха да. Довш дукха къаст хьайбаш. КӀезига да тӀаккхата дозал.

Оаха лерхӀ хьайбаш Ӏаьхара дусиягеш уж довш къостиягеш кӀезигдарца совхнарчуя доахана Ӏул 200, хьакхарч — 450, жа 1600 дукхагӀа хилийта.

Пленуме къамаьл деш КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара А. Н. Воронкина къаьстта белгалдоаккхаш дийцар хьайбай комплексаш хьалъярах. Хьайбай продукташ дукхагӀа яхарах совгӀа хьайбай боахам промышленни ларда тӀа банкхарца ювзаенна дукха социальни проблемаш къоастае езаш я уж.

Халахете а, укх тӀеххьарча 7—8 шера районе хьальль цхьаккха а комплекс ший ханнахьа болх бе йоладлийтаяц проекташ чӀоагӀа толхаянза а продукци яккхара технологи толха ца еш а. Ераш да массехк масал. 1971 шера деза хьалъеш я Ленина цӀерагӀча колхозера 11 эзар хьакхийна лаьрхӀа комплекс. Из хьалъярга хӀанзле а дӀадахийтад 1726 эзар сом, сметник мах 1500 эзар сом болча. Из хьалъяь яьнаяц, хӀаьта хӀанз реконструкци е езаш а я, цхьайола оборудовани телхай, цхьаяр къаеннай, производствера дӀаьникха я. ПроектагӀа цу комплексо хӀара шера 1100 тонн хьакхий дулх дала дезар, бакъда 1976 шера укхаза даьккхар 303 тонн, 1977 шера — 355, 1978 шера — 517 тонн мара дац комплекс хьалъяьлехьа, 1960 шера, колхозо 579 тонн дулх доаккхаш хиннача метте.

Проектана тӀера а баьина, ца деш дукха балхаш а дуташ «Чечингсельстрой» тресто дӀаеннай 1200 бежана лаьрхӀа «Грозненски № 15» яхача шурий совхозера комплекс. Цун проектни низалех 50 процент мара пайда эцац. Хьалъяьча шера комплексе бетонни кӀийле телхар, цига хьайбай когашта чоннаш хул. Ерригача районера комплексе чугулдаь дикагӀдола шинараш хӀаландаьд. Геттара воча хьал тӀа я «Молочный № 1» йолча шурий совхозера 800 бежан леладу комплекс. Из болх бе йолаллийтай 1973 шера, бакъда, хӀанзле а телхай арахьара канализаци, йовхала трасса, хица Ӏалашдара дешаш ца къоастадеш дукха ха яьккхар, ферма ков тоаданза да.

Бухсоацаш ала йиш я, йоах А. Н. Воронкина, комплексаш хьалъярга дӀаяхийтача 10 млн. сома капитальни вложенеех тхона дага хиина пайда балазар, хӀаьта цхьайолча моттигашка хьайбай продукци кӀезигагӀа лаьккхар.

ЧӀоагӀа уйла тӀаьхийта ладийгӀар пленуме хинначашна цӀи хезача жа Ӏуно, Социалистически Къахьегама Турпало Н. А. Эсмухамбетова даьча къамаьлага. Дукха шераш да цо «Шелковской» племзаводе болх бу а башха-дика толамаш доаха а. ДӀадаха шу, Н. А. Эсмухамбетова ма аллара, аьттув боацаш дар. ХӀаьта а хьалха латтача жа Ӏуна хӀара бӀаь жийна тӀехьа 140 Ӏаькар хьалкхебир.

Уж толамаш даха шийла а шин новкъосташта а торо луча гӀулакхех дувцаш Н. А. Эсмухамбетова аьлар: керттера дар жа дерсӀа хилар долга. «ТӀаккха Ӏоахарий а дика хургда», аьлар цо.

Нов. Н. А. Эсмухамбетова уйла тӀаьхийтар «Шелковской» племзавода жа леладераш лоалахой болча дикагӀйола опыт Ӏомае ухаш, дикагӀа мел дар шоай балха юкъенхаьа гӀерташ хилара. Херсонщине а хиннаб уж, Ново-Троицки района жа леладерий балхага хьежаб. Уж шоай аргӀанна Шелковской районе хинаб, пайдане дар дукха бӀаргадайнад. Опыт дӀа-юха эцаро, социалистически яхьо гӀо ду нерда мулош дахара.

Шин хана племзаводе а кхычахьа а цӀи хеза яр жа леладеча Н. А. Эсмухамбетова школа. Республика юртбоахама ведомствай кулгалхошта йицьеннай из хӀана. Ораторо йоах, хьалха латта опыт кхычар пайда ца эцаш юс.

Н. А. Эсмухамбетова уйла тӀаьхийтар жа леладерий болх хала хилара а цӀенна гаьнц болаш къахьегаш уж хилар теркал а деш боахамий кулгалхоша, бытовой гӀулакхаш деча, торговле болхлоша цар хьашт йоакхо дикагӀа е езаш хилара а. «Бакъда, уж тхо долча нагнагахьа мара багӀац» — аьлар цӀи хезача жа Ӏуно.

Баумански района хархархошта хьалхашка новкъоста Леонид Ильич Брежнева дӀача къамаьло, цо даьча маьхеча хьехамаша, рекомендацеша кхы а чӀоагӀагӀа къахьега, керда толамаш даха оарцагӀбаьхаб тха районера къахьегамхой, аьлар Урус-Мартановски райисполкома председатела И. П. Вашаева. Социалистически декхарашка кхы цӀаьхка хьежа а хьежа керда, доккхагӀа дола декхараш тӀайицад. Доккхий шулаш даха лаьрхӀад хьайбай продукци паччахьалкхенга йохкара кхаь шера заданеш толаме кхоачашъяьча районерча хьайбаш леладераша.

Бакъда, Урус-Мартановски район цуи латтан-климатически хьалашиен къахьегамь ресурсаш дукха хиларгех диллача дулх дукхагӀа даккхен доннен торо йолаш я. Хьайбай фермай балха яьча анализо хьахьонх цу дакъа балха юкъе дукха кхоачамбоацараш де дезараш долга. Аьлча кхоачам ба, юкъера лаьрхӀача хӀаране дозал 260 килограммах тӀех доацаш 2000 бежан оаха декха хилар.

Хьайбай продукци дукхагӀа яккхара чӀоагӀа гӀойле хургйолаш хӀама да, аьлар дӀахо И. П. Вашаева, бахача ялхха шоай боахамаш. Укх тайпара масал доаладергда аз. Укх шера хьалхарча квартале паччахьалкхенга районо дехкача 400 тонн дулхах 90 тонн индивидуальни секторера кийчдаь дар.

Хьайбай боахам дегӀабоалабара боккха лоархӀам болаш я лоамашкара даьгӀенаш. Рошни-Чу — ГаланчӀож яха минь билла баькхача, цигара даьгӀенаш сихагӀа караерзайича царех дикагӀа пайда эца вӀаштӀехьдаргдар.

Пренеш чакхйоалаш дӀаьхха къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара А. В. Власова. Цо чӀоагӀа доашхаш дийцар республика хьайбай боахам дегӀабоалабара даькъе къоастанза йолча проблемаех, балха тӀехь кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш критика йир дукхача КПСС горкомий, райкомий, хӀаьта юртта министерствайи ведомствайи кулгалхошта, теркам тӀабахийтар хьайбаш леладеча фермай балха еш йола партийни влияни чӀоагӀъяра дешашта. Йолаш йола халонаши кхоачамбоацараши дӀа а даьха областной партийни организаце хьалхенца республика къахьегамхоша хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдергхиларах, 1979 шера а бӀарчча пятилетка а заданеш кхоачашъяра, КПСС XXV съездо белгальа сийлахь-йоккха Ӏаланаш чакхйоахаргхиларах тешаш хилар дӀа а кхайкадир.

Дийцача дешах боагтӀаш бола соцам тӀайийцар пленумо.

Пленуме кхитта хьежа а хьежа чӀоагӀйир 1979—1980 шерашта йола КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома балха перспективни план.

КХЫ А ХЬИНАРЕГ1А КЪАХЬЕГА

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТО 1979 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА КВАРТАЛА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ

1979 шера план ханал хьалха кхоачашъяра, производства эффективности балха дикали лакхъяра шерра социалистически яхь а йоарйаь республика промышленноста болхлоша 1алашдаьд продукци маьхалъяккхарен дукхаг1доча тайпаш хьадарен боарамга диллача укх шера хьалхарча квартала план кхоачашъелга.

Республика б1арча хьанйцача продукци маьхалъяккхара хьалхарча квартала план 102.1 процент кхоачашъяьй, цу даькъе: союзни доалахьарча предприятеша 100,6 процент, республикански доалахьарча — 108.9 процент, республика Министрий Совета чуйоаг1аче предприятеша — 102,5 процент.

1978 шера хьалхарча кварталаца нийсдича промышленноста доакъоша продукци арахецилга укх тайпара лакхденнад:

мехкдаьтта доаккха промышленность — 1.8 процент;

мехкдаьтта чакхдоака промышленность — 4,0 процент;

машинаш еллеи металлообработкеи — 3.6 процент;

ейга промышленность — 2,7 процент;

кхачан промышленность — 16.3 процент;

микробиологически промышленность — 14,6 процент.

ПРЕДПРИЯТЕША ПРОДУКЦИ МАЬХАЛЪЯККХАРА, ПРОИЗВОДСТВО ДЕГ1АККХУВЛАРА ТЕМПАШ ПЛАН КХОАЧАШЪЕЛГА УКХ ДАННЕША ХЬАХЬОКХ:

	Продукци маьхалъяккхара 1 кварталан план кхоачашъяра процент.	1979 ш. I кварталера производства боарам 1978 ш. I квартала ца нийсбича.
Ленина ордена «Грознефть» производственни объединени	101	102
«СевКавнефтегазпереработка» производственни объединени	100,9	100,7
Карабулакски химреагентий завод	102	108
«Грознефтеоргсинтез» Грозненски производственни объединени	100,3	104
«Красный молот» завод	100,5	104
«Оргтехника» Грозненски производственни объединене «Электроприбор» завод	101	107
«Промавтоматика» ВПО опытни завод	102	108
«Пищемаш» завод	100,1	107
Г1. Ахриева ц1ераг1йола «Электроинструмент» завод	102	102
«Трансмаш» завод	105	102
Грозненски ремонтно-механически завод	100,6	113
Грозненски «Нефтехимзапчасть» завод	101	108
Электромеханически завод	108	99,1
Гудермесски медицински инструментай завод	106	104
«Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод	108	105
Экспериментально-механически завод	100,9	108
«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод	107	96
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	100,1	100,2
«Терек» яха Нохч-Г1алг1ай мебельни хьу чакхйоаха производственни объединени	100,1	79
Хьун боахама управлени	104	90
Цементни завод	100,4	104
Грозненски аьшпабетонни конструкцей завод	108,3	89
Аргунски г1ишлон материалийи г1ишлон индустрен комбинат	100,2	97
Назрановски трикотажни фабрика	103	83
Швейни производственни объединени	103	104
Грозненски нога г1ирс бу фабрика	105	136
Грозненски дулха комбинат	129	86
«Консервплодоовощ» Нохч-Г1алг1ай производственни агропромышленно-торговни объединени	102	117
Шурий промышленноста Нохч-Г1алг1ай производственни объединени	105	108
Ацетонови завод	106	115
«Чеченингушвино» Нохч-Г1алг1ай производственни объединени	110	153
«Чеченингушстройматериалы» яха производственни объединени	93	100,0
Кхачан промышленноста министерство	109	108
Моттигерча промышленноста министерство	100,7	102

ПРОМЫШЛЕННИ ПРОДУКЦЕ КЕРТТЕРА ТАЙПАШ АРАХЕЦИЛГА УКХ ДАННЕШЦА БЕЛГАЛДОАЛАШ ДА:

	1979 ш. I кварталe яьккха продукци	1979 ш. I квартал 1978 ш. I квартала процентаца нийсбича
Электроэнерги — млн. кет. сахьат	872	97
Газ — млн. куб. м.	651	107
Болат — эзар тонн	8,5	96
Мехкдаьтта аппаратура — эзар тонн	4,3	99,0
Насосаш	195	94
Скважинаш карайрзаяра эпа цементировочни агрегаташ	196	114
Тракторни прицепаш — эзар	3,3	103
Транформаторни подстанцеш	350	96
Электрографически аппараташ	570	106
Электрически инструмент — эзар	63	63
Етта кирпич (колхозашка хьаьвр йоацаш) — млн.	44,6	95
Г1ишлоенъеча эпа к1ир — эзар тонн	10,9	[illegible]
Гипс (алибастр) — эзар тонн	1,4	87
Цемент — эзар тонн	161	107
В1ашаг1йоахка аьшпабетонни конструкцеши оатхалаши — эзар куб. м.	33	88
Хьу д1аяра эзар (колхозашка кийтъяьр йоацаш) — эзар куб. м.	27	87
Цу даькъе: г1ишлошъярга д1айохийта хьу — эзар куб. м.	12	86
Хьун материалаш (колхозашка арахийцарах йоацаш) — эзар куб. м.	8	83
Хьун шоллех хьаьнь плиташ — эзар усл. куб. м.	6,6	46
Фаттан хьекха фанера — млн. кв. м.	1,6	76
Т1ехнахьа дувзаду пазата барзкъаш — эзар	38	100
Чухьнахьа дувзаду барзкъаш — млн.	1,4	102
Швейни х1амаш — млн. сом	14,4	99,0
Телата нога г1ирс — эзар пар	489	147
Дулх (промышленни арахийцар) — эзар тонн	2,6	82
Колбасни изделеш — эзар тонн	1,4	97
Паччахьалкхен байдала ресурсашкара даьтта — тонн	238	111
Паччахьалкхен байдала ресурсашкара генарий даьтта — эзар тонн	3,0	118
Шура лоарх1аш ц1енача шурий продукци — эзар тонн	14,8	100,7
Хьаьха к1олд, хьаьха кхача юкъе а йолаш — тонн	306	103
Кондитерски изделеш — эзар тонн	1,4	104
Маьхаи маьхаи-булочни х1амаш — эзар тонн	17,0	99,5
Макаронни изделеш — эзар тонн	1,4	99,8
Консерваш — млн. усл. банка	18,0	117
Чай — эзар дал.	269	97
Аьшка меттеш — эзар	5,6	91
Шариковни авторучкаш — млн.	1.7	104
Бытовой химе товараш — млн. сом	2,1	100
Мебель — млн. сом.	5,2	92

Насосаш, цементировочни агрегаташ, етта кирпичаш, в1ашаг1йоахка аьшпабетонни конструкцеши оатхалаши, гипс (алибастр), чухьнахьа дувзаду пазата барзкъаш, швейни х1амаш, кондитерски изделеш, мотташ арахецара 1979 шера хьалхарча квартала план кхоачаш ца енйисай.

Культурно-бытовойи вахача моттиге эцан товараш арахецара квартала план 103 процент кхоачашъяьй.

Культурно-бытовойи вахача моттиге эцан товараш арахецара оттальча заданех лоарх1аьяц «Пищемаш», «Союзавтоматстром» ВНПО производственни объединене опытно-экспериментальни заводаш, моттигерча промышленноста художественни промыслайи текстильно-галантерейни объединенеш.

Цхьайолча предприятеша — Грозненски нога г1ирс бечен Назрановски трикотажнии фабрикаша, текстильно-галантерейни производственни объединене, художественни промыслай производственни объединене, республика к1ачан промышленноста министерства во продукци арахецаш моттиге нийслу.

Къахьегама оасарле лакхъяра 1979 шера хьалхарча квартала план дикка т1ехкхоачашъяьй: Грозненски ремонтно-механически, «Трансмаш» заводаша, шурий промышленноста производственни объединене, ацетонови заводо, дукхача предприятеша.

1978 шера хьалхарча кварталаца нийсйича къахьегама оасарле 4,2 процент лакхъеннай, цу даькъе: «СевКавнефтегазпереработка» производственни объединене — 5 процент, швейни объединене — 4 процент, «Консервплодоовощ» объединене — 16 процент, заводашка: «Красный молоте» — 6 процент, «Электроприборе» — 8 процент, Г1. Ахриева ц1ераг1ча «Электроинструменте», «Пищемаше» — 4 процент, Грозненски ремонтно-механически предприяте — 10 процент.

Цунца цхьана къахьегама оасарле лохъяьй: Нохч-Г1алг1ай г1ишлош яра управлене [illegible] конструкцией заводо, Назрановски трикотажни фабрика, Грозненски дулха комбинато, рудай йоа а г1ишлон материалаш йоахачен чакхйоахачен Карабулакски заводо, Наурски чхьаг1ар деча заводо, металлически тара хьеча заводо, кондитерски фабрика, минеральни хий арахецача Серноводски заводо.

Республика промышленносте д1ахо а балхаш дир производство технически кийтъеш оргальанка тоеш, из кердача техникацеи прогрессивни технологенеи 1алашъеш.

Производственни объединеней, предприятей балха технико-экономически хьокхамаш тоаденнад, арахеца продукци дикаг1а хиннай.

Республика производственни объединеней предприятей болхлоша, инженерно-технически болхлоша шоай дерриге низаш т1адерзадьа итлаг1а пятилетка кхоалаг1ча шера планаши социалистически декхараши хаьал хьалха кхоачашдара. Москвичаши д1адоладаь г1уллакх шерра хьаьл а лаьна ленински коммунистически субботник дика чакхдаккха а цу дийнахьа теттара лакха оасарле йолаш къахьега а кийчлуш ба уж.

НОХЧ-Г1АЛГ1АЙН АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНИ.

ЯХЬ ЛЕЛАЕРИЙ Г1УЛАКХАШ

Моллаг1ча а коллективе йоарйаьча [illegible] ски яхьо къахьегама оасарле лакхъяран хьеси йола продукци дикаг1а хидийтаран доккха новкъостал делга массанена а хоаш да. Дика кхайттаб цу дена Урус-Мартанерча «Гехинский» совхоза № 3 йолча ферма хьайбаш леладераш а.

Д1адахача шерашка доахамгара продукци яккхара г1уллакха эггара т1ехьалиттарех цаI яр из. Каст-каста хувцалора ферма кулгалхой, кхьаметтел боахам боала а цига нахаца бе беза болх мешта в1ашт1ехьбоаккхаргба а хилехьа д1аухар, е д1абоахар. Юххера а, ферма бригадирала хьожавир балха опыта дика практикей йола коммунист Медаев Адам. Эггара хьалхаг1а хьайбаш леладераш оасарег1а болх бергбола хьалаш ма-лаг1аш да хьежар керда бригадир, доярхашта, беж 1уштa юкъе боккъоцца йола социалистически яхь йоарйаьйир цун новкъосталца а инициативаг1а а.

Шоай йоакхо елга а болх бери ца бери б1аргагуча болга а хайча, кхыча тайпара хьежа баьлар вах шоай балхага, моттигага. Дукха ха ялалехье хувцаделар коллектива къахьегама хьокхамаш. Лакхъелар доакана луш йола шура, т1ехьабусараш д1абаьлар, х1аьта яхье хьалхаваьнкар вокхарна новкъостал де воалавелар.

Йоакха ферма л кингара яр, дукха да доахан. Х1аьта а, эггара шийлаг1а эттача февраль бетта а дика хьокхамаш гойта в1ашт1ехьдаьлар хьайбаш леладерий — х1ара 1аттагара юкъера лаьрх1ача шар хьаккхар 150 килограмм шура, планаг1а йоаг1ар 126 килограмм мара йоацача; паччахьалкхена д1аелар 512 центнер, планаг1а 480 центнер йоаг1ача. Ниитта толам чоашта боаккхалургба мотташ бадар хьайбаш леладерал, цу бетта х1аьта а.

Х1анз ферме х1ара 1аттагара юкъера лаьрх1ача дийнахьа йоаккха шура 8—9 килограммага кхоач. Коллективо ханал дика хьалха кхоачашъяьй шура яккхара а паччахьалкхена д1аялара а кварталан план. Из толам боаккхача лоарх1аме даькъа юкъе дихьад хьалха латтача доярхаша коммунисташа Мижиева Т1аусе, Дудаева Пет1амата, х1аьта ниитта Адиева 1айнаIас, Сатуева Заянус, кхычар. Царех х1ара цхьан 1аттагара дийнахьа йоаккха шура 10 килограмм а кхы совг1а а куъ.

Яхье хьалхарча моттигашна беце а. дика къахьегамхой, шоай болх безаш йола доярхаш а ба ферме: Сатуева Сацита, Мажиева Зайнап, Медоева Пет1амат, Кантаева Марьям. Уж дукхаг1ча даьк1е къона болхлой бале а, опыт йолча хьайбаш леладерашта т1ехьа ца биса г1ерт, дика къахьегама толамаш доах цар.

Вай махка массанахьа ларвеча яхье юкъе а баха, Ерригсоюзни коммунистически субботник хулача укх апрель бетта къестта дика толамаш даха дош деннад кхоалаг1ча ферма хьайбаш леладераша.

С. МАДАГОВ.

Доазол дехьара

Машара Дерригдуьнен Совета решенет1а ГДР столицана Берлина «Машара городиха сийлен ц1и еннай. Из да планета машар безача низаша машари халкъашта юкъера доттаг1али ч1оаг1дара т1ехьа, кхохкам лаьг1бараи герз д1адаккхараи т1ехьа лоаттабеча къовсама юкъе республика къахьегамхоша т1ехь-т1ехьаг1а дукхаг1а лоацача даькъа хам беш хилар.

СУРТА Т1А: столични центрера керда хьалдаь г1ишлош.

О. ИВАНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ПЕКИН: СОЦИАЛИЗМАНА ДУХЬАЛА БАРТ БАЬБ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА РЕАКЦЕЦА

Китайски кулгалхоша социалистически Вьетнама духьала т1ом хьоабаьчул т1ехьаг1а, цунца цхьана шоай великодержавни агрессивни уйлаш ма арра цар хьаггучальхачул т1ехьаг1а хьалхашка отт хаттар: малаш ба уж боггьоцца лаьрх1ача, юкъ таб цар политически наькъех идеологеи чулоацам? Цу хаттара жоп дала сел атта дац. Х1ана аьлча, дуьнцар т1ом хьовбаьр малав яхачох лаьтта 1ац, из нийтта латт маоизм адамленна духьаг1ьльяна цхьа керда явлени. Д1оахача хана шийна т1ера йоалаш цхьанкха ца хиннача тайпара явлени из хилерах а. Цул совг1а, пекински кулгалхой из дешк къоастале в1алла лоаш а бац. цар лоашта моган ду тайп-тайпара доацараш а дуьнцаш боггьоцца долаш дола г1улакх кегаде г1ерташ. Къастта из доаг1аш да Мао Цзэдуна хогаметта ренахов.

Цхьадолча даьхье-м цар леладер кхетадуш да. Х1анз я шоашта д1ахийтъа бола моган хьувзача Китай доалаца цхьана, «сийлахьча кормчена» т1ехьа баьхкарашка кхьчай цареи к1езита хьовзамаш леш йоаца Мао теоретически багах а. Цхьадале, х1анзара Пекина лидераш маоизмана т1ахьара юхабоала дага болаш бац. КПК керда чу XI съезде т1аийцача устава т1а д1алэдаь да «Марксе кулгалдара идеологи теоретически ларди Мао Цзэдуна идеяш» аьнна. Шоазлаг1а-дале, —укх т1ехьарча шерашка КНР чурчен арахьарчен политика телка г1уллакхаш сое ч1оаг1а хьагучадалар бахьан долаш хьалха хиннача кулгалхоша леладаьча цхьадолча г1уллакхех к1езиг-дукха а д1акъастара йола тоерпаш лехаш балац уж.

Мишта нийсдергда уж г1уллакхаш? К1езига-м г1ойле хул бехк Линь Бяонеи «вихьне бандахен» д1ат1абехкарах. Фуннаг1а во х1ама нийсденнадале а, тахашарча Китайна моллаг1а хало т1аьтта хае я. долача х1амана м1алъотта бехкаро Линь Бяон «аггьй» ва. Бакъда. Пекине кхета-м ду цу группана бехк д1ат1абехкаро г1уллакх тоа ца деллга, цунна керте лаьттарий ц1ераш, Пекина х1анзарча кулгалхой яраш а санна. цу Мао Цзэдунаца ювзенна хилар ца аьлча а. Цу хьале Мао ше а г1алат вийнна хиннав, из а 70 процент е кхы а к1езигаг1а мара бакъ хиннавац яха баьнаб. Бакъда, моллаг1а а арифметика укхаза юкъейоалае хала да. х1ана аьлча. маоизм б1арча идейно-политически лостам санна хьанйцача, из цхьаннахьа а нийса яц. х1аьта цхьаннахьа нийса я аьнна ч1оаг1де г1ертилга — из боггьоцца долаш долчоа пропагандистски ю доц1а г1ертар санна х1ама да. Дуьнцар-м цхьадоаа т1алаташ а доцаш, б1арча хьанйцача маоизма бурригача политически наькъа мах белга ма дий. Дуьнцар да классовни къовсама баррикадей цхьан оаг1орахьа е вокх оаг1орахьа отташ йолча цун идейно-политически ориентаце хьакъехьа. Кхоалаг1йола позици дуьнеи т1а йолаш яц.

Х1аьта а из «кхоалаг1йола позици» лехилга, вешта аьлча, буржуазенен болхлой классаи юкъера цхьа линия лехилга моллаг1ьале а, массала а оппортунизмана доаг1аш хиннад. х1аьта из г1уллакх массаза а къахьегамхой лебаргахьа, царна тайша болх баргалья дерзаш а хиннад. Бакъда, кагахьа санна, аргда вай. II Интернационала социалистически партей лидерий оппортунизм шоай мелкарча буржуазена тоер а деш болхлой класса хьашташ дохкар хиннадале, маоизм дуьнеи масштабе шия социально-политически системана юкъе ккест.

КПК кулгалхоша дахьийтача США Коммунистически парте Центральни Комитета письмо т1а нийса ма аллара, маоизм яхилга — из да империализма, къастта США-чун, хьашташца д1ат1аръяла г1ертилга. Из оппортунизм х1анзарча дуьнеи капитализм меллуш а йохаш а латтача ханарча. цудухьа ц1аккха хьалха ца хиннача тайпара ч1оаг1а дуьнен революционни процесса низаш в1ашаг1дахарен мелдарен нийъ лаха г1ертача ханарча ламан оппортунизм я. Цу хьалашка маоизм ший шовинистически г1уллакхаш чакхдахара духьа цунна г1уллакх де г1ерташ я.

Оппортунизм массаза а буржуазни национализмаца в1ашаг1ъуаш я, х1аьта, юкхера а, цунах социал-шовинизм а хул. Маоизмо лаьца национализм великоханьски шовинизма эггара уизараг1а йола формаш я. кхыча халкъашкара ца доаг1ар а хьаданкха г1ерташ. юкхера а «сийлахь-йоккха Китай» хьаяра духьа керда дуьнен т1ом кийчбе г1ерташ.

Цу хьакъехьа аьлча, Китай»-х1анзарча кулгалхоша Мао Цзэдуна юхедитар дизла хьаэц, цул совг1а — 1алаьмате сиха цун экспансионистски планаш кхоачашъе а г1ерт. «Сийлахьча кормчо» д1ахьхайкадьд: «Вай объект дерриге дуне да, цига хьалъергья вай низ бола держава», цу тезисана 1от1атохаш хиннад «х1ара ноахал шийт т1ом болаш хила деза», аьле. Пхеалаг1а хержача Халкъа викалий Ерригкитайски собране хьалхарча сессе 1976 шера къамаьл деш Хуа Гофена аьннад: «Ерригга низ т1абахийта беза вай ноай эскара т1ема говзал лакхъяран моральни низ ч1оаг1баран, кхы а лакхаг1ча боарам т1а хьакха еза т1ема еш йола кийчо». Дукха ха йоацаш ше США вахача хана Дэн Сяопин гуччахьа хестадеш хиннав т1ема кийчо е хьашт долаш мел дола империалистически г1оазараш, «Советски Союза духьалара цаI йола фронт» в1ашаг1йоллара гуччахьа т1ахьийхад цо уж. Х1аьта американски т1ехьен экономически поставкаш хьа а ехаш ньаман-кортамукъален боламаш демократически низаштен духьаларча къовсаме г1о де Китай кийча хилар д1а а кхайкадаьд.

Тайшача бахках Вьетнамаца т1ом хьоабаро, дукха хало т1аьтта долча вьетнамски лаьтта китайски эскара доакъоша даьча зуламаш тешал ду, шийн 1аьрка г1уллакхаш кхоачашдара моллаг1а а б1еха х1ама дергдолаш Пекин хилара. Х1анз цун политика дерригача дуьнен т1аьча машара эггара бокхаг1а бола кхерам ба.

Нийтта я оппортунизма логика. Социализма г1уллакх, пролетарски интернационализм хийцар нийсвалия а ца воалаш империалистически реакцеца цхьана цхьан лагере нийслу. Китайна керте латтараш дерригача дуьнен къахьегамхой вахара хьашташ, эггара хьалха китайски халкъа шийн хьашташ гуччахьа дохкача кхоачабаьб маоизмо.

Бакъда, Мао теоретически т1ехьале т1ак1алт1а а еттаи, цунгара г1уллакх хьанхавчараша цунна юкъенхухь, юкъе кхухьарг а да тоаддеригш хувцамаш. Бакъда, уж хувцамаш маоизма чулоацамая стратегенен а доацаш цхьанцайолча положенешта тактиканеи мара деш дац.

Масала, хьанцаргда вай «воай низах кор г1ертолга» яха лозунг. Ший хана Китае ч1оаг1а айдаь дуьцар из. Х1аьта х1анз кхы тайша дехар оттадаьд — ма могга дукхаг1а малхбузен мехкашкара кредиташи оборудованиш хьаэца. Цу г1уллакхо в1алла а хувцайолийтий мехка чурен арахьарен политика, миццал зирратал гарга юги из социализмана? В1алле а йяцац. Дукхаг1а кхыча тайпара хул. Т1аьт1а американски г1о деха а г1ерташ х1анзарча Пекина лидераша ц1аькха а д1ахьокх социализм хьалъе уж дага а боцилга.

Моллаг1чоа а дика ма хой Китае социалистически хувцамаш дара американски империализмо г1о дергдоацилга. Китайски халкъ социализма паькъа т1ара даларн мехкара паьхен материальнии ресурсаш т1ема г1уллакхашта т1аерзаяря ч1оаг1а лоаш ма йий из-м. Г1уллакх цига кхочаде ма г1ертий шовинизма ворзаг1баьха х1анзара Пекина кулгалхой а. Цу дерригнеша хьахьокх «йиъ модернизаци» оалачарех царна боггьоцца хьашт долаш йа цаI мара йоацилга, из йа т1ема потенциал 1оаалга.

Вадим КОРТУНОВ,
АПН политически обозреватель.

Продукце дикал лакхъе!

Халкъа боахам дег1аяхара х1анзарча юкъаг1а, технически революце хьалашка, продукце дикал лакхъяр социалистически промышленноста керттерча декъерех цаI да. Т1аянха мара в1ашт1ехьдаргдац технически прогресса темпаш лакхъен коммунизма материально-техническии база хьаен.

Лакха дикал йола продукци арахецара даькъа йоакха опыт 1оаьй советски промышленносто. Цунна темаш ду космически аре карарзаеча, атомнии электронни техника, прибораш хьаолга дег1адоаладеча вай даьхача толамашеи карагIдаьнарашеи.

КПСС XXV съездеи цул т1ехьаг1а хиннача парте ЦК Пленумийн решенеш ларде а луьцаш. Советски Союза предприятешка шерагара шерага шерлу «Арахеца продукци дукхаг1а, дикаг1а, д1адодар к1езигаг1а долаш кийтаI» яхача девизаг1а йоалаенна социалистически яхь.

Арахецача продукце дикал лакхъяра даькъе хоадамболлаш дола балхаш даьд. х1анз деш а латт Грознерча Октябрьски революце орден леладеча «Красный молот» заводе.

Итлаг1ча пятилетка чакхдаьнача кхаь шера арахецача т1ех лакха дикал йолча продукце боарам 20-за лакхбеннаб 1975 шерацa нийсйича, х1аьта тахан ерригача арахецача продукцех цо 28 процент совг1а д1а а лоац. Оборудоване 10 тайпана дикала Знак енай.

Уж толамаш даьхад коллективо арахецача оборудоване дикал лакхъяра т1адерзадь г1уллакхаш чакхдакар бехьан долаш. Царна юкъе да продукцена шерра шера аттестаци яр. Ер тешаме хилар тоха лабораторн в1ашаг1йоллар. Цо чакхдоах тохнама балхаш, х1аьта цар даннешка хьежже уттa а ю чакх а йоах арахецача оборудоване къаьст-къаьстача узлайн деталийн тешшаме дика хулга 1алашдаран цар болх бу хулга [illegible]

лабораторе юкъарчал доацаш дакъа а доацаш завода болхлошен специалисташеа чакхъяьхай цхьайолча насосеи уплотнене штоки конструкцеш эргаяьха тоаргзаль мероприятеш. Из бахьан долаш штоканаш болх бен йоакха ха 2,9-за в1аьхъеаяр, шера цо лу пайда 83 эзар сом совг1а хилар.

Керда, дикаг1а йола оборудоване арахецарца цхьана х1анз арахецача оборудоване модернизаци а ю заводе. Нийтта модернизаци яьй, масала, 9 МТР-73 насоса. технически характеристикеи эксплуатационни дикалн тоа а ец насосаш низалаш 130-сгара 170 говра низага кхоачаш алсамдаьнад, балха оасарле ниитта лакхъеннай. Х1аьта контрольни ремонт яле хьа болх беш йоакха ха а в1аьхъеннай.

Лакхлуш боаг1а арахецача продукце дикал лакхъяра доаттабеча къовсамера завода арахьара хьат1акхуьйча материалий, алфабрикатий комплект еча изделеш дикал мишташ хьожаш т1ахломаш доаттабеьта, д1ахьошшеьха силаде д1ачуцаргйола, дефект йоаца продукци арахецита, ОТК доверенностах, ший тамаг1а а уттадеш продукци д1ачутеада юкъедоаладар, кхыдараш санна йола мероприятеш лоархIаш.

Х1анз укх сахьате заводе оттаеш латт, цхьадоача даьгье юкъейнхьай. продукце дикала управлени яра комплексни система (КСУКП), отта а нь юкъейоалаьй т1ахьокаме управлени комплексни система массеха стандарт, в1ашаг1ъелай дикала управлени яра бюро.

Завода керттерча специалисташа анализ ю арахецача оборудоване технически боараши дикалан, х1аьта цу анализа к1ийлен т1а кийч а дий чакхдоах арахецача оборудоване дикал лакхъяра де деза г1уллакхаш. Из деш къаьстта терхам т1ебохийт толнама стендаш дег1аоалаяран производство метрологически 1алашъелга тоадеран, оборудоване [illegible]

чески условеш, технологически дисциплина д1адехараш кхоачашдара даькъера технически службай бехктохаж лакхбара.

Цунца цхьана белгалдакха деза завода цехашка цкъаза оборудоване хьаяра технически условеш д1адехарашта т1ерабуалаш моттигаш нийслуш хилар, из бахьан долаш цхьацанахьа продукце дикал лохлуш хилар. Уж кхоачамбоацараш ца хиийтара заводе чакхдоах «Дикала ди». Цига дувц гучадьывача кхоачамбоацарех, уж д1адахара де дезараш белгалдоах.

Доккха ма1ан долаш ниитта дукха оаг1ош чулоацаш х1ама да продукце дикал яхар. Ю хьахьокх производство технически 1алашъяр, карай квалификаци, цар дисциплина, къахьегама культура. Цудухьа продукце дикал лакхъяра т1ехьа лоаттабеча къовсамга хьежжа хургба завода х1ара болхлочун а ерригача коллектива а балха чулоацамин ритм.

К. ГОЦКИН,
«Красный молот» завода къахьегамеи алапен отдела начальника заместитель.

Пекински кулгалхоша йолаяь зуламе агресси йолча хана вьетнамски герзашцара низаца моастаг1чун иттаи эзараш салтий боебаьб, чонаш яьй, карабоалабаьб, дукха карайоалаьяй т1ема техника а.

СУРТА Т1А: карабоалаьбаь китайски салтий.

ВНА — ТАСС сурт.

Ер хӀийча зене дац

НОКХАРИЙ МОЗИЙ — УЖ АЛХХА МОДЗ ХИННА ЦАЦ

Дунен тайп-тайпарча мехкашка наха лелабеча шоьтекъа миллион гаргга болча никхах дихлагӀа даьнна гаргга дараш СССР-е да. Нокхарий лелавеу вайнцига тайп-тайпарча моттигашна — эрий ядача аренашка а хьунаш йолча а, лаьмашка а форда йисте а.

Нокхарех даьккха модз шелалца хиннача лазаршна, чена лазарашта дика дирба деш лолхаш я, операци яьчул тӀехьагӀа, гӀелвеннчоа, цӀий кӀезигденнчоа чӀоагӀа гойле еш дика средство я.

Мезах йоахк кхоьзтиьанета икоьчаш тайп-тайпара веществаши микроэлементаши, цу даькъе витаминаш, биотехин стимуляторш а йолаш. Хоьш да модз дуаш дола бераш сихагӀа дегӀадоагӀилгех кхьашка дакъа ланьцачул тӀехьагӀа спортсменийн низ сихагӀа юкаметтаоттилгех. Модз деза чар дуцаш хул ше мел яьккхача хана модз дуаш хиннадаь къаьнарча замалахьарча сийлахь-воккхача лоро Гиппократа вахаш бӀаьш дхьайтте шу даьккхар.

Советски лораша дарбане хьех модз меттел нокхарий мозаша хьаеш йола ишкы продукташ а: боалоз, маточни шура, прополис, кхьяраш дика я яхиш. Модз санна уж а шоай составаги диллача воалхкие я, хӀаьта сага организмана чӀоагӀа пайда боалеш а я. Масала, прополис — из ягора чӀоагӀагӀа ярех витимикробни средство я, воспалени ца хилийтарай лазар ца дайтарай гӀойле а еш.

Нокхарий мозий дохьаш юкъе долаш фармакологически средстваш дукха аракец вайнцига. Нокхарий леладеча моттигашки дукха модз даккхарах тарра из маьхе дарбаш бийдал а гулъю. Из вӀилла а хала хӀама дац. Ниих чуболча яьшка чу Ӏочу оттаю Ӏоакъинга пластинка-собирателя цунах дӀалотаь импульсни электродаши. Цунах дӀахьоихалуше нокхарий моз электрическимс кӀезангагӀа чоякабу, тӀакха цо дохьаж араххосе.

Нокхарий мозаша гаьнаштех баьцоегӀилгех опыленил еча новкъостал дёлга дукхача хана дено хоьш да. Хоьш да ишта цунох боккха пайда боалилга а. Бакъда, нокхарий леладеча Подорванов Бориса лаьрхӀар опылени ярал совгӀа нокхарий мозашти цхьаькха деккхар а тӀедилла — нокхарий мозашта эено йлаца, бакъда эуломаш деча садоахкача хӀамашта чӀоагӀа зене йола пестицидаш царга дӀа-юкха ххухьийтилга. ХӀана аьлча, кхьча тайпара пестицидаш дӀайоержае валча уж йовггӀача дӀанийсъе хала да, вешта аьлча, эзане тӀахуващ нокхарий мозий сална кхыйола зе деш йола садоакха хӀамаш а.

Подорванова идел из хьалхагӀа сага дига ца доаар тамаш йолаш чӀоагӀа этта хӀама да. Яьшка чу долхача хана нокхарий мозий дӀахьекхалу пестицид а йоллаш кӀалтессача йитъкъегача хӀамах. Пестицид нокхарий моза китилгах дӀалат, цул тӀехьагӀа моз тӀахайнача зизага а кхоач из.

Дукхача моттигашка нокхарий мозий оамалаш зе а хуаш наха теркалду хаоттам мишта хургба. Цхьайолча хана морхаш а тӀаьхье, кхыметтел ды в къувкъаш хул, бакъда, нокхарий мозий чу ца долхаш деттара болх беш хул. Из да мелла чӀоагӀа йоачангахьа лесташ ха яле а догӀа делхаргдоацилга. ХӀаьта, догӀа делхаргдолча хана нокхарий мозий чӀоагӀагӀа зов а делла шоай яьшкашта юхе кхесташ хул. Из бакъду тайп-тайпарча ханашна даьча магнитофонии йоалоша а. Нагахьа санна, нокхарий мозий Ӏуйрийна гӀаддака сихха делаш хуле, из да — малх а хьежаш хоаш да доагӀаргдолга.

Е. АЛЕКСАНДРОВ,
АПН корреспондент.

1979 шу—Дунен халкъашта юкъера бера шу

«Тха кишнаш». К. РУСЛАНОВА фотоэтюд.

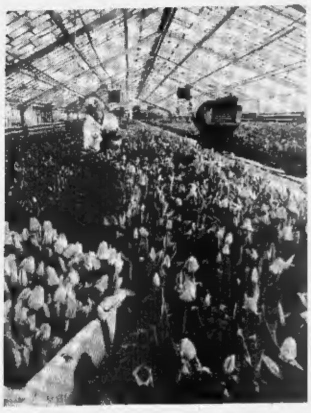

«Алтин зизаш» яхача пригородни совхозо Барнауле бахача наха зизаш лоатъаду: тюльпанаш, розаш, каллаш, гвоздика. Совхозо ишта дукха болх бу город тоаль хозьяра, предприятешка, организацешка, зизаш леладерашка-любителашка йоаи рассада, хозача баьцоегӀай гӀа.

СУРТА ТӀА: зизаш леладер Милиньнова Татьяна тюльпанаш доахаш йоал.

В. САДЧИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦӀабаьхкаб БАМ-ера

Байкало - Амурска магистрале гастролашка хинна цӀаенай Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен филармоне «Орфей» яха вокально - инструментальни ансамбль.

— Ӏалаьмате чӀоагӀа доккхал ду оаха, — аьлар цу коллективна художественни кулгалхочо Гольдинский Анатолий Семеновича — БАМ-е даха, цига хинаре къахьегаш боахкача кагирхошта концерташ хьокха ткоашта бокъо яларах.

Боккхача беркаца тӀайиндар тха ансамбль Тында, Беркакит, Нерюнгри олача БАМ-ерча городашка, посёлкашка, кхыйолча моттигашка.

Гастрола рьаз бар эрпаелаш — Черсий - Балкарой АССР заслуженни артиста М. Дидигова, А. Чумашева, Д. Хангошвиле деш хиннача халхарашта. Кхоатеснехьа хиннача кхыйолча концертна номерашта; И. Заславске, Д. Дамаскиша доахаш хиннача иллешта.

БАМ-е хилара совгӀа тхо хилар Благовещенске, Владивостоке, Якутске, Южно - Сахалинске. Цига а Ӏалаьмате дика тӀелайцар тхо.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Городи цун проблемаши

ХОЗАЛИ ЦУ ТӀА КОМФОРТИ

Уйла елаш, Ӏалаьмате йоккхача города юкъе цхьан ханна ремонт еш латт 400 гаргга цӀенна. Цхьаьна а хӀаманца дӀа-хоха вала йиш йоацаш кхайлай 80 улица. БӀарччача кварталашкара нах дӀабахаб — кхьча районашка дӀабахийтаб уж баха.

— Фуд ер? — хетт врара тӀабаьхкарашка.

— Ер «капитальни ремонт» я, — йоах ленинградцайна, бела а къежаш.

Нева тӀара город кердайолаш латт. Город ишта кердаяларга догдоахаш ленинградцаш бола дукха ха я. Парадоксальни ситуаци эттаб Ленинграде. Низ болча цӀеноаш деча индустре торо хилийтай 200 шу совгӀача хана Петербурге хьал мелдаь хиннаред дукхагӀа наха чубаха керда цӀеноаш 10 шера хьалде. Практически шоллагӀа город хьалъоттар Нева тӀа. Нахе зизаш дола хьалаш долаш хиннача боллой баьхача йистой метта урагӀъяхар мел эшар а долаш долча хӀанзарча цӀеной кварталаш. Парадокс лархӀа дезаш дар города центр йистой хьала тӀа кхачар. Укхазара гӀоалош революци хилалехьа хьадъаь я. Къаьна Петербург шин сибат долаш яр. Цул цхьа сибат — шиъ хана А. С. Пушкина хестаьь шерра набережнеш, майдаш, дворецаш хоза кийтъаь анфиладаш йола гениальни планагӀа хьадъаь город. ШоллагӀъар — Ф. М. Достоевске лийца «къеча лаьха» город.

Города цу даькъа тӀара гӀирсаш хьалдаьраш тержалдеш а боцар наха эшарехи цӀеной хозалаш дола дешаш. Ма-дарра аьлча, нах чубаха йиш болаш дац уж цӀеноаш. Амма 10—12 цӀа чу а долаш хинна дворецай тайпара барски цӀеноех а йир сийрда вухьела, ванной цӀенош а долаш йола коммунальни квартираш. Фу дергда царех? ДӀадоахаргда уж? Амма нах 12 миллион квадратни метр йола наха чубаха моттигашма йий. ХӀаьта кертгера дар — города исторически центр, цун хозале а доккхал а.

Фу де деза, Ленинградо, цу дегӀайоагӀаш, вала вехара эша эттара дикагӀа дола хьалаш хьа а деш, айй къьнара хозал толша ца лра?

Массехк шу хьалха оттийй къьнача цӀеноашарча квартирашта модернизаци ера шерра программа. Ве безар Ӏалаьмате боккха болх хиннаб. Хьаьяр хӀара цӀенна реконструкци ера проекташ уттаьь «Ленжилпроект» яха лаьрххӀа йола институт. Хьахилар капитальни ремонт ера йола бӀарчча индустри. Шин механически заводо кийтъю готтача йоашта лаьрхӀа башенни краш. Цкъаьа пенаш лаӀа дезаш а хул, XVIII бӀаьшерей эннаяьаш чакхьювал яьцэ кооперӀарий аркана кӀалгӀолаа крам чакх ца йоллаялар бехьаи долаш...

Къьнача цӀеноашта индивидуальни проектех хьэю нагӀараш, корий рамаш, балконий чоӀо решеткаш, паркет, лепнина. Дии шера «Ленжилпроект» институт хьежай 13 эзар совгӀача здания.

Дукха къьна а яц Ленинград — 276 шу да цун. Шин бӀаь, цхьа бӀаьш ат бӀаьш шу даьнна цӀеноаш ишта дукха а дац. Амма еррнгача здания, царна чубаьхача нахаша цхьана лайнай блокада. 900 дийнахьара шелал, чуйнйтта йоккхай топаши бомбаши. Цхьадолча цӀеноа шишша шу гаргга даьнхад тӀехь ткое боецаш латташ. ТӀоадало геттара дохадаьд уж.

Здания юхахьалъяр дӀадоладу цун «биографи» йовзаргарея историко-архитектурна тохкамашкарен.

Ленинграда исторически архива юкъе тӀеххьарча хана эттара чӀоагӀагӀа хоатташ дола хӀама да «Петроградски городской управа» эзараш йола папкаш чуйоагӀа фонд. ЦӀеной 102417 досье (уж лоархӀаш хьаьлхий город Ӏойнлачча деиз) геттара чӀоагӀа лораеш лелаяй ленинградцаша кхьметтел блокада эттара халагӀча деношка а.

ЦӀен «биографи» йӀзи баьлча, дӀахо здания де дезараш дуц архитекторий, инженерий, историкий, искусствоведий консилиумо. ТӀера хоза сибат толка а ца деш, хӀанзарча ханарча комфорто дӀадехараш тержал а деш, къьнача квартирай ерриге планировка юхаоттаелта чӀоагӀду проектировщикаша.

Архитектораша дӀайоах кварталашкара башха маьхе йоаца гӀишлош, сердали малхи дукхагӀа хилийтара. Нагахьа санна ухелагӀча этажаа лакхагӀа цхьа квартира хилча а лифт йилла оттаду, экономически из йоагӀаш еце а.

ЦӀеношка бахаргболча наха города тата ца хилийтар дукха кхы тӀа а кизгаш детта, кхоалагӀа рамаш оттаю. Акустикаша аьнкад, тохаш дола кизгаш сомалга диллача тайп-тайпара хила деза, тӀакха кӀеэнгагӀа хозаргда араа гӀар-тата.

Къьстта тержам тӀадоахийташ ю реконструкци архитектура, культура, исторе памятникашта. Ала а доагӀаш оал Ленинградах «ТӀехьа тхоа боаца музей». ЧӀоагӀа лораеш лелаю цу тайпарча гӀишлой деталаш, царга тӀахьожам хоаттабу памятникаш лорадара йолча пачхьалкхен инспекци, общественность шерра пошкъостал а деш.

Шер-шера капитальни ремонт ю Ленинграде 200 эзар квадратни метр майда йолча нах чубахаргболча моттигашта. 1990 шу хьатӀакхоачаш дерриге къьна цӀеноаш хьонлурда, уж кхы а 50—100 шера дахаргдолаш.

Малав капитальни ремонт ера средстваш хьахецар? Ленинградски городской Совета пачхьалкхен бюджетера ассигновани ю зданей маьха 1,2 процент расчет а йолаш. Ленинграде тӀема хана чӀоагӀа йохаьь хинна уникальни архитектурна фонд хилар тержал а деш. 5 миллионагара 10 миллион сом нага кхоачаш лаьрххӀа догаци ду.

Шекo яц, хӀара цӀа индивидуальни проектагӀа тоадар маьха Ӏалаьмате деза гӀулакх хиларах. Из деш 20 процент совгӀа йола хьалха пах баьха моттиг дӀайоал. Амма, пачхьалкхено хоцигехьа а ду из гӀулакх тӀехьагӀа цига бахаргболча наха эша хьалаш комфорти хилийтара.

Дагаух къьнача петербуржца, ленинградски писателя Лев Успенске дешаш: «Город къонъяла гӀертача йоиххача сага тара хилац, цо хувцац шие дӀанкача шерий тамагӀаш а тӀадолаш дола кура сибат.

Алла БЕЛЯКОВА,
АПН корреспондент.

1979—1980 дешара шера Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университете деша студенташ дӀаэц

Заочни отделене (производстве болх беше) укх специальностех:

эрсий мотти литературен; эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен; эрсий мотти литературен, гӀалгӀай мотти литературен; исторе; математика; биологи; географи.

ДЕША ВАГӀА ХА 6 ШУ.

«**Бухгалтерский учет**» яхача специальностагӀа:

а) промышленностера бухгалтерски учет; б) юрта боахамера бухгалтерски учет.

ДЕША ВАГӀА ХА 5 ШУ.

Деша дӀаотташ юкъерча школа боарамагӀа дӀаяла еза укх предметех экзаменаш:

«**Эрсий меттел литературан**» специальностагӀа — эрсий мотти литературен (письменно а, устно а). СССР историа (устно), доалол декъара мотт (устно);

«**Эрсий меттел литературин, нохчий меттел литературан**» специальностагӀа: эрсий мотти литературен (письменно), нохчий мотти литературен (письменно а, устно а), СССР истори (устно).

«**Эрсий меттел литературен гӀалгӀай меттел литературан**», специальностагӀа: эрсий мотти литературен (письменно), гӀалгӀай мотти литературен (письменно а, устно а). СССР истори (устно);

«**Истори**» яхача специальностагӀа: СССР истори (устно), эрсий мотти литературен (письменно а, устно а), доалол декъара мотт (устно);

«**Математика**» яхача специальностагӀа: математика (письменно а, устно а); физика (устно), эрсий мотти литературен (письменно).

«**Географи**» яхача специальностагӀа: географи (устно), математика (устно), эрсий мотти литературен (письменно). СССР истори (устно);

«**Биологи**» яхача специальностагӀа: биологи (устно), хими (устно), математика (устно), эрсий мотти литературен (письменно);

«**Бухгалтерский учет**» яхача специальностагӀа: эрсий мотти литературен (письменно), географи (устно), СССР истори (устно), математика (письменно);

Экзаменашта дӀатӀаӀанттачоа ю болх беча моттигера 15 календарни дийнахьа вхаш а доалаш кхы тӀа отпуск лу.

Медалистана дӀаяла еза экзаменаш профилирующа предметех:

«**Эрсий меттел литературан**» специальностагӀа — эрсий мотти литературен (письменно):

«**Эрсий меттел литературах, нохчий меттел литературан**» специальностагӀа нохчий мотти литературен (письменно);

«**Эрсий меттел литературан, гӀалгӀай меттел литературан**» специальностагӀа — гӀалгӀай мотти литературен (письменно);

«**Истори**» яхача специальностагӀа — СССР истори (устно);

«**Математика**» яхача специальностагӀа — математика (письменно); -

«**Географи**» яхача специальностагӀа — географи (устно);

«**Биологи**» яхача специальностагӀа — биологи (устно);

«**Бухгалтерский учет**» яхача специальностагӀа — географи (устно).

Заявлени язъю университета ректоре цӀерагӀа (хьаккхьчача язъю).

Заявленеца хила деза укх тайпара документаш:

1. **Юкъера дешар дешарах дола документ** (подлинник);
2. **Вузе деша оттаре еша характеристика - рекомендаци;**
3. **Медицински справка** (№ 286 йола форма);
4. **Пха фотокарточка** (3х4 размер йолаш);
5. **Къахьегама книжка тӀара хьийца** предприяте е учреждене администраце кулгаш яздаь а печать оттаь а йола выписка.

Советски Эскара мугӀарашка гӀулакх даь баьнна запасе бахачар цул совгӀа военкоматера справка е печать а теха кулг а яздаь йола Советски Эскаре гӀулакх деш хинна хилар бакъдеш йола военни билета выписка хьачуйла еза.

Деша отта венар декхарийла ва университете хьахкхьчача паспорт, военни билет е приписной тецал хьахьонха.

ДӀАЭЦАРА ПОРЯДОК:

Деша отташ дӀадуй йола экзаменаш шин потокагӀа лу.

Хьалхарча потоке заявленеш дӀаэц 20 апреле деиз 31 мае кхаччалца, экзаменаш дӀаэц специальностехӀа: «истори», «географи», «эрсий мотти литературен», «эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен», «эрсий мотти литературен, гӀалгӀай мотти литературен», «бухгалтерский учет» — 1 июне деиз 20 июне кхаччалца.

СпециальностехӀа: «математика», «биологи» — экзаменаш дӀаэц 11 июне деиз 25 июне кхаччалца.

ШоллагӀча потоке заявленеш дӀаэц 1 июле деиз 31 августага кхаччалца, ерригача специальностехӀа экзаменаш дӀаэц 1 сентябре деиз 10 сентябре кхаччалца.

Студенталла дӀаяьбу 11 сентябре деиз 20 сентябре кхаччалца.

Документаш хьадахийта е ца кхетар хатта а деза укх адресагӀа: 364007, г. Грозный, А. Шерипова улица, 32, приемни комисси.

УНИВЕРСИТЕТА РЕКТОРАТ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 апрель
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.10 — Ӏуйранара гимнастика.
9.05 — «Шоаш дола моттиг хьайбаьйта, хурманчий!».
9.35 — «СтрогоагӀар». Телевизионни художественни фильм. 6-гӀа сери.
10.50 — «Къонахар адресаш».
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Космонавтика дена хетадеча документальни фильмий программа.
15.15 — Халкъа ашараш.
16.00 — «Истори оагӀонаш». ГОЭЛРО ленински план.
16.30 — «Эрсий мотт».
17.00 — «Йитахстае гӀишлош хьалъеча».
17.30 — «Дукха еза стихаш».
18.00 — Миллионий ленински университет. «СССР Конституци. Советски сага бокъонаши декхараш».
18.30 — «Сакъердаме нотикаш».
19.00 — «Сат. Лаьтта. Вселенни».
19.30 — «СтрогоагӀар». Телевизионни художественни фильм. 7-гӀа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Концерт. Йистедаьлча — «Тахан дунен тӀа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Космос — халкъа болхана».
8.40; 9.50 — Природоведени. 4-гӀа класс.
9.00 — Ӏилма - популярни киноэкран.
10.00 — Испански мотт. 14-гӀа передача.
10.45 — «Магашлес». Ӏилма-популярни программа.
11.25 — Дмитрий Шостакович.

СТУДЕНТАШТА - ЗАОЧНИКАШТА

12.10 — Лаккера математика. 2-гӀа курс.
13.25 — В. Маяковский. Кхоалаш оагӀонаш.
14.15 — Вузашка деша баха кийчлучарна. Математика.
14.45 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленин. «Сийлахь-боккха почин».
15.15 — Цхьан темах дола шиъ дуцар.
15.45 — Художественни фильм.
17.00 — Передачай программа.
17.05 — Бераштa. Фильм.
17.35 — «Шоана, лай-нохкой» (гӀалгӀай меттала).
17.55 — «Нохч - ГӀалгӀайче гӀоалар». Информационни программа (эрсийн гӀалгӀайн меттала).
18.15 — «ГӀашлой бехкагӀа». Телевизионни фильм.
18.25 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
19.00 — «Бизнеса дунен тӀа» яхача циклацара Намибех йола передача. ДӀаьду политически обозревателa В. Дунаева.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.25 — Волейболах йола матч. СССР—Куба. Сатрдлоскера передача.
20.55 — П. И. Чайковске произведенех оттадаь концерт.
21.40 — «Лаьтта оьша планета тӀара сат». Художественни фильм.

13 апрель
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранара гимнастика.
8.55 — «Шоана дукха еза стихаш».
9.35 — «СтрогоагӀар». Телевизионни художественни фильм. 7-гӀа сери.
10.45 — П. И. Чайковске романсаш дӀаоха РСФСР халкъа артистка В. Левкос.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «СибарегӀен Гаьнарча Малхбоален гӀолаш».
15.25 — «Шахматни школа». Болалучар класс.
15.55 — «Поэзи». А. Жаров.
16.20 — «Москвай москвичаши».
16.30 — «Книжка — хьа ваьшаре».
18.00 — «Халкъа кхоллам».
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — Телезрителий кехаташта комментари ю политически обозревателa В. П. Бекетове.
19.45 — «СтрогоагӀар». Телевизионни художественни фильм. 8-гӀа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Телевизионни художественни фильм. Йистедаьлча — «Тахан дунен тӀа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Наьна школа».
8.40; 9.40 — Истори. 6-гӀа класс.
9.10 — ПТУ дешархошта. Физика.
10.10 — Английски мотт. 12-гӀа передача.
10.40; 11.40 — Истори. 8-гӀа класс.
11.10 — Къаьнарча Русе искусство. 7-гӀа передача.

СТУДЕНТАШТА - ЗАОЧНИКАШТА

12.10 — Лаккера математика. 1 курс.
13.25 — Марксистско - ленински эстетика ларды. Социалистически реализмо лардаш.
14.15 — Вузашка деша баха кийчлучарна. Физика.
14.45 — Экрано — зорь.
15.45 — Ашараьккара фасаг.
16.00 — Передачай программа.
16.05 — Бераштa. Кинопрограмма.
16.45 — «Иен до Ӏомале». 6-гӀа урок.
17.55 — «Дешархо» (гӀалгӀай меттала).
18.25 — «Нохч - ГӀалгӀайче гӀоалар». Информационни программа (эрсийн нохчийн меттала).
18.45 — «Лораде шоай бӀарг — са». Ӏилма-популярни фильм.
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Торпедо» — «Черноморец». «Торпедо» яхача стадиона трансляци. Перерыв йолча хана — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» яха передача.
20.45 — Документальни фильмай программа.
21.40 — «Хрустальни башмачок» яха фильм-балет.

РАДИО

12 апрель

6.10 — КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленума решенеш — вахаре! Дукхача аьх дакъхара тӀехьа (гӀалгӀай меттала).
6.55 — Ашараш (гӀалгӀай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза шофера Бузуртнов Махмарипа дола музыкальни открытка (гӀалгӀай меттала).
8.40 — «Барт болча дезаре» (нохчий меттала).
9.15 — Бера дунен халкъашта юкъерча денга. Бераш — вай кхоане. Нохч - ГӀалгӀай уналцӀеном министра заместителя А. А. Гусевай къамьал (эрсий меттала).
9.30 — А. Пахмутова. Вокальни цикл (эрсий меттала).
9.45 — «Балха минута мах». Беседа (гӀалгӀай меттала).
16.00 — Программеи хьоттамах хьаьший (эрсий меттала).
16.01 — «Орбита тӀара спутника» яха симфонически поэма (эрсий меттала).
16.13 — Гимназически ткъах дикагӀа ерйга зӀера. Беседа (гӀалгӀай меттала).
16.30 — «Дега аьӀамагӀа» (гӀалгӀай меттала).
16.50 — «Ден болча темах» (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

13 апрель

6.10 — Юртара вахар (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Хьехамаши вахари» яха радиожурнал (эрсий меттала).
8.45 — Илли оал Айдамирова Светланас (нохчий меттала).
9.15 — ХӀара балха денна — ашхала Зиак! Дикача гӀулакхашта хьалха латтараш (нохчий меттала).
9.30 — Хьайбаш леладечех Л. Тумхаджиевах йола зарисовка (нохчий меттала).
9.45 — «ДоттагӀий оазаш» (эрсий меттала).
16.00 — Программеи хьоттамах хьаьший (эрсий меттала).
16.01 — «Ирахо бераш». Беседа (нохчий меттала).
16.15 — «Боахлочун вахар» яха радиогазета (нохчий меттала).
16.35 — Халкъа иллеш (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

Хоттам

Тахан республике гӀоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чӀоагӀа мух а хьенкаш хилен фегара температура республике 13—18, Грозне 16—18 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка догӀа а делхаш, дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 3—8, дийнахьа 14—19 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ФУТБОЛ

ХЬАЛХАРЧА ЛИГЕ

Самардийнахьа йиълагӀа тур чакхйоаккхаш хилар мехкий футболах йолча чемпионата «А» класса хьалхарча лигера командаш. Цу дийнахьа «Терек» Кемерове моттигерча «Кузбассаца» ловзаш яр. Цул хьалхагӀа Павлодарерча «Тракторца» ловзаш цхьа очко яьккхача вай командана магаизар кемеровцашта дукхаьлотта. Футболни говзалла дерригача доакъошка «Терекал» тӀех хиннa «Кузбасс» телар счет 3:0 а йолаш.

Цу дийнахьа хинна кхыдола вӀашагӀкхетарашт ишта чакхдаьнна: «Карпаты» (Львов) — «Памир» (Душанбе) — 2:0, «Спартак» (Ивано - Франковск) — «Алга» (Фрунзе) — 1:0, «Нистру» (Кишинев) — «Торпедо» (Кутаиси) — 0:0, «Шинник» (Ярославль) — «Таврия» (Симферополь) — 2:1, «Факел» (Воронеж) — «Металлист» (Харьков) — 0:0, «Жальгирис» (Вильнюс) — «Днепр» (Днепропетровск) — 4:0, «Динамо» (Ленинград) — «Металлург» (Запорожье) — 2:1, «Уралмаш» (Свердловск) — «Кубань» (Краснодар) — 3:1, «Звезда» (Пермь) — «Спартак» (Нальчик) — 2:1, «Трактор» (Павлодар) — «Спартак» (Орджоникидзе) — 1:0, СКА (Одесса) — «Колхозчи» (Ашхабад) — 3:0.

СССР ФУТБОЛАХ ЙОЛЧА ЧЕМПИОНАТА ТАБЛИЦА «А» КЛАССА ХЬАЛХАРА ЛИГА

(12-ча апрелага диллача)

Командаш	Л	К	Н	Э	Б	О
1. «Шинник»	4	3	1	0	9-3	7
2. «Карпаты»	4	3	0	1	6-2	6
3. «Кубань»	4	3	0	1	4-3	6
4. «Уралмаш»	4	2	2	0	8-4	6
5. «Торпедо»	4	2	2	0	2-0	6
6. «Жальгирис»	4	2	1	1	6-2	5
7. «Факел»	4	2	1	1	6-4	5
8. «Днепр»	4	2	1	1	6-6	5
9. «Металлист»	4	2	1	1	3-4	5
10. «Трактор»	4	2	1	1	2-1	5
11. «Спартак» И-Ф.	4	2	1	1	2-2	5
12. «Кузбасс»	4	2	0	2	3-2	4
13. «Памир»	4	2	0	2	2-3	4
14. «Алга»	4	1	1	2	5-5	3
15. СКА Од.	4	1	1	2	4-3	3
16. «Таврия»	4	1	1	2	4-4	3
17. «Звезда»	4	1	1	2	3-4	3
18. «Спартак» Нл.	4	1	1	2	3-4	3
19. «Колхозчи»	4	1	1	2	3-5	3
20. «Терек»	4	0	3	1	3-6	3
21. «Динамо» Лд.	4	1	0	3	4-6	2
22. «Спартак» Орд.	4	1	0	3	1-5	2
23. «Нистру»	4	0	2	2	1-5	2
24. «Металлург»	4	0	0	4	3-7	0

ПИСЬМО КЕПАТЕХА ДЕЦЕ А...

Кафейи ресторанийи треста № 6 йолча кафе чуйоагӀача № 21 йолча ларече йиса деза эзаш йола хӀамаш ц, аьнне ваьхат дайтадар цу ларека чу латтача О. Оспанова.

Из кехат оаха дӀадахийтача треста директора М. Арсамбаева укх тайпара жоп дайтад редакцега:

«Торгови сете эзаш дола кхачан товараш Ӏаланцдара тӀакъоанам да доаттабаьтта дӀахайтад № 6 йолча кафе куста заведующега А. Даейтоега. Наьха хьештам дикагӀа кхоачандара цхьа бутт балалехьа цу торгови точке йолхам тайп-тайпара кондитерски хьоерах лы хӀамаш, мала хий хилийта кьапа цуна тӀа а диллад».

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехатий — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттен деношка

СФ05120. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ 2313.